

308860

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

VOL. 3. } చెన్న పట్టణము 1916 సం॥ నవంబరు నెల 3 వ తేది శుక్ర వారము } No 180
సంపుటము 3. } న శ నా మ స ం వ త్స ర కా త్రి క మా స శు ధ్ధ అష్టమి :. } సంచిక ౧౫౦

సంగీత ప్రదాయని

వెల రూపాయలు 3.

ఈ గ్రంథము అతిప్రసిద్ధి చెందిన దాక్షిణాత్యగాన విద్యాపారంగతులైన విద్యాకే. వరదాచార్యులు, కె. వి. క్రినివాస అయ్యంగారు, వీణ కృష్ణమాచార్యులు వీరలచే రచింపబడినది. ఇందులక్షణ సంగ్రహమును ఆభ్యాసపద్ధతులును, స్వరజతులు, వర్ణములు, తాళగయ్యగారి కృతులు, పట్నం నుబ్రహ్మణ్యయ్యగారి కృతులు, దీక్షితకృతులు మొదలగు సుమారు 140 పుటలను స్వర, సాహిత్యతాళ, కాలము లకుగురుతు శేర్మచిఅందరికి సులభముగ గ్రాహ్యుగునటుల వ్రాయబడియున్నవి. హాస్యనిమిషము, వీణ ఈ ఉభయవాద ములకు పటములును, వీటిగుణములును, వీటి సుపయోగించు విధములును వ్రాయబడి యున్నవి. దీర్ఘిక్రాను 16 పుటలు వైజు 500 పుటలు. దశసరి స్లోసుకాగితములో ముద్రితము. కాలికో బయిండు బంగారు గిలుటు చేయబడి యున్నది. వలయువారు ఈ క్రిందివారికి వ్రాసికొనవలెను.

మొసర్పు హోం లిండు కంపెనీ,
(సింబర్స్, మద్రాసు.

అతిపుష్ట కాలమునకు తగిన శిరోతాప నివారణి యేది?

మన చందనాది తయిలము

ఈతైలమును వారమునకు రెండు తడవలు ప్రాతః కాలములో రామకొని స్నానముచేసినయెడల పి త్తనీరుదిగును. కన్నుమంటలు, కపాలపుర్ణం, ఒంటితలనొప్పి, తలతిరుగుట వెంట్రుకలు రాలుట, శమనమవుతున్నవి. తీక్షణమైన బుద్ధి కలుగును. (కయము డబ్బా 1-కి రూ 2-0-0)

ఇదిగాక మావద్ద సువాసన వక్రపాడియు సువాసన సున్నము, కొబ్బరితురుము, సుగంధ స్నానపాడి, దేశాంగము చందనపుడరు, అరగజా, కేసరిపుడరు, పుసుగు, జవ్వాది, అంబరు, మొదలైన వస్తువులు దొరుకును. క్యాటలాగు కావల సినవారు వ్రాయవలెను. కే. ఆర్. వి. లిండు కో.

455 సువాసన వ్యాపారము, కుంభకోణము,
K. R. V. & Co. Perfumers. Kumbakonam

గ్యాలీన్ మోటారు సారశాల.

మోటారుబండ్లు నడుపుటకును, వాటిని వాగుచేయ గలగుటకును తరిపియదు నిచ్చుటకును మోటారుబండ్లు ఎట్లు నడుచునో యేభాగములు యేయేపనులుచేయునో అవి చెడి పోయినపుడు స్వల్పముగాచేయు రిపేరులను యాయంతముల నెల్ల ఆభ్యాసపూర్వకముగా ఈపాఠశాలలో, యూరోపియన్ దొరవల్ల నేర్పించబడును. ఇది రెండుమాసములలో నేర్పించి గవర్న మెంటు వారివద్దనుంచి లై సెన్సు యిప్పించిపంపబడును. అందులకు ఫీను 60 రూపాయలు కట్టవలయును.

తిరిగి క్లాసులు డిసంబరు నెల 1వ తేదీనుండి ప్రారంభ మగును. క్లాసులో చేరవలచినవిద్యార్థులు ఈనెల 60 వ తేదీని గాని అంతకు ముందుగాని దరఖాస్తులు చేసికొవలయును. పొరుగుూరి విద్యార్థులు కోరినచో నివసించుటకు తావొసంగ బడును. ఈ క్రింద నుదహరించు వారికి వ్రాసికొనుదు.

(41) గ్యాలీ లిండ్ కో, బ్రాడ్వే, మదరాసు.
Galley & Co., 149, Broadway Madras.

ప్రసిద్ధిజేందినకలము చేకధర

స్పెన్సరు కంపెనీవారి

'మర్క్-స్టయిలు'

ఫౌంటెను పేనా

రూ 2-8-0

మాత్రమే

రూ 2-8-0

మాత్రమే

ధరమాత్రమే స్వల్పముగాని

ఉపయోగమున ఘనమయినది.

ప్రపంచములో ఫౌంటెను పేనాలు జేయువారి లో గొప్పకంపెనీ వారివలన ఈకలము మా కొరకు ప్రత్యేకము తయారు చేయబడినది.

14 వన్నె బంగారు పాళి

వేగముగ వ్రాయదగి యున్నది.

రూ 2-8-0 మాత్రమే

స్పెన్సరు కంపెనీ లిమిటెడ్, మదరాసు.

బంగారు పతకములను

మద్రాసులోను కలకత్తాలోను ఆయు

ర్వేదీ యావధ ప్రదర్శనములయందు నిచ్చిరి

జాండు ఫార్మ్యూటికల్

వర్కు

లేవ్యానులు, బిల్లులు, మాత్రలు మొదలగునవి యన్నియు శాస్త్రోక్త శ్రుకారంబున సిద్ధపరుచుచును. వెలపట్టికకై వ్రాయుదు. ఒకసారి చూచిన సంగతి తెలియును.

వ్యవహారములన్నియు నాంగ్లేయ భాషలోనే జరుపవలయును.

చెన్నపురిలోను చెన్నపురి రాజధానిలోను ఏజంట్లు కావలయును.

The Zandu Pharmaceutical Works
388 The Aurvedic Pharmacists.
Elphinstone Road, Bombay, 13.

180 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆరోగ్యమును శాస్త్రోక్తముఖమునపొందుట స్వాభావికమైన కొన్ని విధులను అనుసరించుట వలననే కల్గుచున్నది. ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆరోగ్యమార్గమును కలుగజేసి శరీరసౌఖ్యమును దృఢగాఢమును ఆయుర్వృద్ధిని ఇప్పించును. ఈపుస్తకము ఇనాముగా నీయబడును. పోస్టు చార్జి యా మేమే భరిచిపంపెదము. వెంటనే వ్రాయును.

219 వైద్యశాస్త్ర మణికంకర్ గోవిందజీ, ఆరంకనిగనా బేషధాలయం 156, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

కలియుగ కల్పవృక్షము.

183

కృతయుగమందుకల్పవృక్షము చునుష్ఠులకోరికలను సౌకర్యమునట్లు ఈకలియుగమందు మానవజాతి యొక్క ఈశిభాదలనుత్తిచ్చి ఆయుకాలోనై శ్రీశైవ్యంబులనిచ్చునది యన వైద్యవిద్యకుపుస్తకముకోరికవారికి

ఉచితముగా పంపబడును

రాజవైద్య వారాహజీ కేశవజీ, ఆయుర్వేదోదయ బేషధాలయము. 20 చినాబజారురోడ్, మద్రాస్.

ఆత్మజ్ఞానా సంఘము.

శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి.

వ.శ్యాముల సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీయపర్య

చిన్నివైజు సక్కునీకూర్పు. వెల రూ. 0-8-0

మేనేజరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ కా కార్యాలయము

వృత్తాంత లేఖలు

వరంగల్లు వార్తలు

వరంగల్లు క్రొత్తమసీదు.

(ఒక విలేజుకునివద్దనుండి).

వరంగల్లు, అక్టోబరు 31:— ఈవిషయమై విచారణకు ఏర్పాటుచేసిన కమిషన్ వారు యావత్తు విచారణ పూర్తి చేసికొని నిన్నటిదినం హైదరాబాదుకు వెళ్లిరి. కమిషన్ వారు రిపోర్టు శ్రీ వైజామువారికి నివేదించిన పిమ్మట శ్రీవారి చిత్తము ఎటుల పరిష్కరింతురో తెలియదు. మాపురవైశ్య ప్రముఖులు ఇంతవరకు చాలా శ్రద్ధవహించి చేసినపని మిక్కిలి క్లాభునియును, గాని యికమీదట 'వారు చేయవలసినదియే మిక్కిలి నూత్నము. అది యెద్దియన శ్రీనవాబువారి ఖుద్దన హాజరై ప్రప్రథమమునుండి జరిగిన సంగతులను కమిషన్ వారి రిపోర్టువైన వ్యాఖ్యానముజేసి వినుపించుటకు తగినవారిని ఏర్పాటు చేయుటయే ముందు జరుగవలసిన కర్తవ్యము అని దృఢముగా నమ్ముచులసినది.

స్టేగువ్యాధి.

ఈ మధ్య కేంద్రాధికార స్టేగువ్యాధి వ్యాపించి నందున అచ్చటనుండి జనులు అనేకులు మాపురమునకు వచ్చి చేరిరి. ఆ వచ్చినవారిలో ఇద్దరుముగ్గురు నిన్న యిరోజున స్టేగునలన సరణించిరి. ఇకమీద గ్రామము న్నలుప్రక్కల ఈ వ్యాధి ప్రజ్వలించు జనులు భయపడుచున్నారు. ఎలుకలు సహితము అక్కడక్కడ పడుచున్నవి. సర్వేశ్వరుని కృప యేలాగున నున్నదో తెలియదు. మా వరంగల్లు శ్రీమంతులకు సంబంధించిన అయిదుగురు తెగలవారు కేంద్రాధికారుండి వచ్చి యిచ్చట భద్రసత్తముతో నిగుటవలన బాటసారులకు తడితరులతో మిక్కిలి అననుకూలముగా నున్నది; గాన అట్టి శ్రీమంతులు తమవారిని పూరియట వారితోటలలో బంగాళాలలో నివాసము ఏర్పరచిన చాలా బాగాడును. కంతం వైకి వచ్చినపిమ్మట లేచి పొయ్యెదానికంటే ఇప్పుడే మేలు కొనిన ఎల్లరకు తేనుకరమని నమ్మెదను.

గుంటూరు వార్తలు.

హోమురూలీగు.

(మా విలేజుకుని వద్దనుండి)

గుంటూరు నవంబరు 1.—మాపురమున నూతనముగా సెలకొలుపబడిన (హోమురూలీగు) స్వారాజ్య సమితి పక్షమున గత నెల 28 తేదీని టవును. హైస్కూలుహాలులో నొక బహిరంగసభ జరుపబడినది. నాటి దినమున చెన్నపురి నివాసులును న్యాయిండియా ఆఫీసు మేనేజరుగాను, చెన్నపురి రాజధాని స్వారాజ్య సమితియొక్క కార్యదర్శిగాను అగు బి. పి. వాడియాగారు "యథానంతరము హిందూదేశ స్థితి" గురించి యొక గంభీరపర్యాసమును నిచ్చిరి. నాటి సభకు పురమందలి యానంద్రియియోగీయులు, విద్యార్థులు సభ సలంకరించిరి.

దివ్యజ్ఞానసమాజము.

ఈసమాజము పక్షమున 29 తేదీని హైస్కూలు హాలులో నొకసభ జరిగినది. అప్పుడు శ్రీ వాడియాగారు జాతీయ విషయములు దివ్యజ్ఞానసమాజము అనువానిని గురించియుపన్యసించిరి. వీరియుపన్యాసములు దివ్యజ్ఞాన సామాజికులకుమాత్రము రుచించును గాని తదితరుల కంతగా రుచింపనేరవు. తేలిజయము జన్మలచే నోడింపబడుటకు కారణము తెలిజయములు ఆస్తికాలోని కాంగ్రేస్ వాసులను కూరముగా వధించి కష్టపెట్టి వారిని అక్కడనుండి తరిమివేసినందులకట! అనంతరములు కర్మలు పునర్జన్మయందలి నమ్మకము సావ్యభౌత్యము మున్నగు వానినిగూర్చి వారి దృఢాభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. కడ పట సభ్యులను గొన్నిప్రశ్న లడుగవని కోరగా కొందరు అడిగిరి. వారికి నోచిన కొన్నింటికి జవాబుచెప్పి సభను ముగించిరి.

దివ్యజ్ఞానపటము.

మాపురమున దివ్యజ్ఞానసమాజమునకు గాను పత్రమొకటి పూపించు నుద్దేశించి వాడియాగారిచే నందుకై వింజమూరి భాగవాతాచార్యులుగాచే నివ్వబడిన స్థలములో శంఖుస్థాపన గావింపబడినది. కొందరు సామాజికులు, దాదాపు 700 రుపాయల చందాలను వేసిరి. మాపురమున అన్నియుగలవు. కాని నిడమొకటి కొఱతగా నుండెను. ఆకొఱత 29 తేదీని తీరినది.

హాకీ ప్రదేశము.

ఈ పండుముయొక్క ప్రాసన్న 'యీపురమున విజయ

తెనుగు స్వతంత్రభాషయా?

(ఎ. వి. నరసింహం పంతులవారు.)

(-0-)

IV

అటులై, మీ ద్రావిడభాషలు స్వతంత్రభాషలైన హో, పలుమాటలే? తమభాషలకు స్వంతములైన పేర్లను వహింపవా? వానికి సంస్కృతమేకదా! నామకరణము చేసెను. తెనుగు, త్రినగభవము; తెలుగు; త్రిలింగభవము. ద్రావిడము=ద్రు-గతోఅను (అర్థ్యలయుద్ధలికి) ధాతుజమై, పాటిపోయిన వారిదేశము; కర్ణాటకము = కర్ణ యన్న కొండ లోయ; అట్టి లోయంగలదేశమనియెందె. (కాతక స్థానికులను) కర్ణగాజు పరిపాలితదేశమని యెందెనర్థము. కావున నిమి సంస్కృత నామధేయము లందును. ఈచర్చ యెప్పుకొనఁ దగినదిగాదు; కాలానికము. ఎటులన్న, బహుళపదధూ యిష్టము నానార్థ పరిభోభింతరయి లేఖ్యంబయి యెనఁగు భాషలకు పేర్లు కలవయ్యెవా? పునినిజెప్పిన పేర్లు నానికి స్వీయములైనవే.

తెన్ను X నుడుగు = వృత్తియందలి తెన్ను శబ్దము నాద్యక్షర కేవలమునకు హోమమున, నుడుగుశబ్దము నందలి వధ్యనాక్షర లోపమును గలుగును, దువర్ణ లోప నూచకమే 'c' బిందువు. ఇట్లు వృత్తి కేర్పడిన తెన్నుడుగు రూపమే 'తెనుగు' అను రూపమును దాల్చి వ్యస్తవైఖరిం జెనెను. దీనిరూపభేదము తెలుగు. ఇట్టివేదలక్షణమున్న గునవి.

ఇక తమిళపదము సంస్కృత భాష కెక్కి దాని కనువైన ద్రమిళమును నుచ్చారణము వహించెను. ద్రమిళశబ్ద రూపాంతరములే ద్రావిడ ద్రమిళ రూపము లనెదను. ఇటులే ద్రావిడపదములు వెక్కువ సంస్కృతముఁ జేరిపోయిన వనియు ద్రావిడపండితులొకకాఁజెంచెదరు.

కర్ణాటకమునకు వైతము వైనచెప్పిన చొప్పుననే. చెనచెను, డాక్టరు F. కెప్టెల్ గారు తన కన్నడ వ్యాకరణపు టుపోద్ఘాతమున నిట్లు చెప్పుచున్నారు

The term Kannada (కన్నడ) the Canarese of Europe on writers, is formed from Kar-nadu (కర్ + నాదు) the black cultivated country, referring to the black soil, commonly called cotton soil, which characterises the plateau of the Southern Deccan (నక్షీణ) In the Sanskrit Language the term appears as Karnata (కర్ణాట) and Karnataka (కర్ణాటక) Kannada is the appellation of the Canarese country and its language.

పలుమాటలే? హోజామున నాంధ్రయహోజనులకు దెలిసవలసినదియుఁ దెలుపవలసినదియు వగు ముఖ్యాంశ మొకటి గలదు. ఆంధ్రభాష, స్వతంత్రభాష; దానిసోదరి భాషలు ద్రావిడ కన్నడములు; దాని మైత్రి కలవడినభాష సంస్కృతము, ఏకోదరసంభాత లగుటంబట్టి స్వరూపాది చిహ్నములును గుణంబులు నొక్కచింగి నుండును. మఱియు సంస్కృతమునకును తెనుగునకును జూపట్టు సంబంధము మైత్రిమాత్ర పుగుటచే నిండలి పదజాలము లందును, అందలి పదజాలము లిందును పరివర్తన మేర్పడెను.

హిందూదేశమునందలి ప్రత్తిలిలాయితీకి బంపఁబడి నూలుగాను బట్టలుగాను హిందూదేశమునకు మరలవచ్చి చేరుచున్నవి. ఆబట్టలను సీరుబట్ట లనెదము. సీరునూలితో నీదేశమున నేసినబట్టలను, ఈదేశపు బట్ట లనెదము, ఈదేశమున వడకిన నూలితో ఈదేశముననే! నేసిన బట్టలను వైతము ఈదేశపు బట్టలనియే చెప్పెదముగాదా! ఈనిదర్శనమే మన తెనుగున కగుచున్నది. సీరుబట్టలను తత్సమములనుకొందము. (సీరునూలికే దక్కియున్నవైన సంస్కృతము) సీరునూలితో నిచ్చుట నేయునవి తద్భవము లగును; ఇచ్చుట నూలితో నిచ్చుటనే నేనుఁబడునని, దేశ్యము లగును. వై ముఖ్యంబులకును హేతుగను ప్రత్తిగూర్చి తెలిసికొనినఁ జాలును. అదియే భాషాత్వత్వజ్ఞుల యాశయము.

నగరముకాలేజి విద్యార్థులకు గుంటూరుకాలేజి విద్యార్థులకు జరిగినది. 28 తేదీని పండుము జరుగగా ద్రాను అయినది. తిరిగి 31 తేదీని ఆడగా గుంటూరుకాలేజివిద్యార్థులు విజయ నగరమువారిపై నొకగోలునుజేసి జయమందిరి. డి. రాజరత్న ముగారిచే సెలకొలుపబడిన వెండికప్పు గుంటూరువారికి లభించినది.

ఇటులనుటచే, సంస్కృతమున విరుద్ధబుద్ధి గలిగి నుడువువాడను గాను. సంస్కృతము సర్వకళల కునికిపట్టగు టను దిరస్కరింపలేను. మఱియు, ఈ దక్షిణాపభము, అందు ముఖ్యముగాఁ దెనుగుదేశము, మహమ్మదీయులు దాడిపెట్టుటకు ముందుండి యే వెక్కువ రాజులతోఁ బోరి, వెక్కువ తడవలకు విరోధులవలన దగ్ధరాష్ట్రమైత నకప్పుటప్పటికేర్పడుచువచ్చిన వాఙ్మయ వివాళమున కొర్పి వెతఁ గుందుచుండినదనుటను గాదనన. దీర్ఘ విను రముచేసి భాషాంతర పరిభోధనము గావించి తెన్నునట్టి స్వత్వమును నిష్పాక్షికబుద్ధితోఁ దెలుపుట పారిశ్రామికుని రక్షణ మగును గదా!

వితరేయ బ్రాహ్మణ ప్రసిద్ధంబగు నాంధ్రదేశము అహోరుని కాలంబున. సామంతరాజ్యముగ నుండెను. పిదప, మగధ రాజవంశజుడైన సుశర్మను బ్రసిద్ధుడైన యాంధ్ర రాజుజయించినపుడు, ఆంధ్రరాజ్య మనుపమానస్థితిఁ జేరిరి. ముందే దక్షిణమునందు వైతము వారి యధికారము వెల్లుచుండినది పిమ్మట నాంధ్రరాజ్యము తూర్వపడమర రాజ్యములుగ విభజింపఁ బడినది. వానికిఁ గ్రమంబుగ ధరణికోట ప్రతిష్ఠానపురములు రాజధానులు. వారి పరంపరలో మహాప్రసిద్ధులు హలఁడుని లివాంతురుండు అనునపులు; అది క్రీస్తుశకము 4 వశ తాబ్దముదనుక మహాన్నతదశయం దుండినది; పిమ్మట గుప్త వంశపు రాజులును జాళువ్యులును బ్రబలిరి. ఇట్లు ప్రత్తిశాబ్దమునందును పరరాష్ట్ర స్వపతుల తోడఁ గలతలు మిక్కుటము గాఁగా. రాష్ట్రములకు గాల్పుట, కాలింపు కొనుట యను కృత్యములు, పుస్తకవ్యాపకమునకుఁ బరికరములు చాలి కాలమున నవవరత మొనగూడుచుండె ననఁగా, వాఙ్మయాభివృద్ధి కొండె నొనగూడిన గ్రంథసముదయమున కొండె తేమ మెటు లలవడును? మహమ్మదీయ ప్రవేశానంతర మిట్టి చర్యలు, మొన్నటిదనుక, అనఁగా నాంధ్రయులు ప్రవేశించి రాజ్యపాలనము వహించునంతదనుక, నీదేశమున జరుగుచుండెను.

సత్యమును బాటించి, పక్షపాత రహితుడై పరాచించువానికి మనభాష యున్నది గూర్చినవైచిత్ర్యం లెన్నియో గానవచ్చును. దక్షిణభూములు సముద్రాక్రాంత లగుటచే ద్రావిడభాష గ్రంథములును, విశేషపుటల గాఁచి క్కిదగ్గముల పుటచే నాంధ్ర గ్రంథములును క్షీణించుట చరిత్ర జ్ఞానముగలవారికిఁ దెలియును. తఱచుగఁ గంతపాఠకములుగాను దేశభాషను హోలక మిత్రభాషయగు సంస్కృత మందఱచేఁ గొని మాడఁబడుచుండుటంజేసియు దానికేర్పడిన గ్రంథములకు వివాళ మొనగూడదయ్యెను. సంస్కృతము, ద్రావిడపదజాలములనేగాక, విమర్శింపఁ బోయినచోఁ లక్షణ గ్రంథములఁ గొన్నిటిని తనకై భాషాంతరీకరించికొని యున్నది. పరిశీలించినచో భారతీయ దేశరూపకాది గ్రంథములకుఁ బ్రస్థానము ద్రావిడ భాషయందు గానవచ్చును.

భాషకై ప్రకృత మాచరింపవలసిన కృత్యమెది?

ఈ యుపన్యాసమువలన గ్రహింపవలసిన ముఖ్యాంశము సర్వత్ర గాక మానినను దలుచుగా ప్రాకృతభవము సంస్కృతముగాని సంస్కృతభవము ప్రాకృతముగాదు. దీనివలన వైదిక సంస్కృత భవప్రాకృతములను మాత్రము సంస్కృతభవప్రాకృతములుగ వివరింప వలసి వచ్చును. ప్రాకృత, సమప్రాకృతభవములు ద్రావిడ భాషాపదములు. వానివలననే సంస్కృతముజ్జీవింపుచుండెన్మి దాని తత్త్వము యథావ్యవస్థితియు గఁ దెలుపఱుప వలయును. సంస్కృత సమభాగములకు వైదిక సంస్కృత ప్రకృతికములా? ప్రాకృత సంస్కృత ప్రకృతికములా? అను విచార మత్యంతావశ్యకము. సంస్కృతభవముల ప్రకృతి విచారముచేయుచోఁ దైని ప్రాకృతమునకు వహించిన విచారమే యవశ్యకరణీయు. మఱియు, తుల్యార్థకముల యొకటి రెండక్షరముల వ్యత్యాసమును జెందిన సంస్కృతము నందలి పదజాలములకుఁ బ్రకృతిత్వము సాధించెదరు. ఉదా॥ పయశ్శబ్దభాతము 'పాయి' (ఏకవచ) 'పాలు' (బహు) అనిసాధించుట—కన్నడము- హాలు (పాలు) ద్రావిడము-పాల్ - తెనుగు - పాలు అని ప్రస్తుటముగా నుండఁగా, 'నెడ్డు' శబ్దము బహులి నిత్య బహువచనాంతముగా నుండఁగా, సంస్కృతమునకు గొప్పతన మొనఁగఁగోరి, తెనుగుభాష పదములను ద్రెంపవచ్చునా? ఇట్టి కాలానికముల నిరాకరింపవలయును. ఇట్టి విచర్యలతో భాష నలరించి చూచునదనున ఆంధ్రమహాజనులార! తెనుగు స్వతంత్రభాషయో. బానిసభాషయో మీకే తెల్లచుగును.

ఆంధ్ర దేశము - జల ప్రళయము.

I

ఆదవాని (బల్లారిజిల్లా.)

ఆదవాని, అక్టోబరు 31:— ఈ నెల 29 వ తేదీ రాత్రి 11 గంటలకు తుంపరవాన కారంభమయ్యెను. 30 వ తేదీ ఉదయించెను. వర్షము ఘంట ఘంటకు సాయంత్రము వరకు పరిమితమయియును, కొంతయందును, అతిశయించెను. తదుపరి కుంభ వృష్టి కారంభమయ్యెను. విశేషింపబడుటకు నలవి కాని కష్టములకు పురజను లందరు పాలయిరి. ఒకచోట నిండు పడడమును, మఱియొకచోట వాననీరంతయు కలసి దాటుటకు నలవికాని వంకయయి పారుటయు, చెరువుకడ గొమ్మువీడ ఆటడుగుల యెత్తు పాటిన నీరంతయు చూడదగినంత గుండా నతివేగముతో ప్రవహించుచు నిర్మలకల నుండు ఇండ్లను పడగొట్టి ప్రాణోపద్రవమును కలుగ చేసినది. ఈ భయంకరమైన 30 వ తేదీ రాత్రి గడచినది. ఘోరమైన అర్ధపురజను లందరు వెలువడి నారు. ఇండ్లకు కొందరు బీగములు వేసియు, మఱి కొందరు బీగములు వేయకయు, తమకుండు ఆస్తిని కొందరు తీసికొనియు మఱికొందరు తీసికొనకయు, కొన్నిచోట్ల తమ ప్రాణముదక్కిన చాలునను తలంపుతో బిడ్డలను విడిచి పరుకెత్తి యున్నారు. 31 వ తేదీ ఉదయంబయ్యెను. నిన్నటికి కన్నను, నేటి కిది చాలా దురదృష్టగా నున్నది. ఒకడు బీదలోపల పోకల నన్న ఇండ్ల గోడలు పడి చనిపోవుననే భయ మొకటి బాధించుచున్నది. వైద్యశాలి బైలుదేరిన ఇండ్లు పడియుండుటను ఇట్లు పడియుండు ఇండ్లలోని పీనుగులు వూడి ఉండుటయును తప్ప మఱియొకటి కనబడలేదు. ఈ వూడిన కళేబరములను తీయుట కసాధ్యముగా నుండినది. ఇప్పుడు సాయంత్రం రెండు గంటలయినది. మేఘములు, యధాప్రకారముగా నున్నవి. ఈ మేఘములను చూచిన పురజను లందరికిని జల ప్రళయమొననే భయము చాగుగా నాటుకొన్నది. ఇండ్లు విడిచినవారు కచ్చిగ్గలోను, చాచిగ్గలోను, మసీదులలోను, దేవాలయములలోను, గార్డెక్లయందును, గుంపులుగుంపులుగా చేరి యున్నారు. ఇప్పుడయినను, వర్షము నిలుచు ననుచుంపు బొత్తిగా లేదు.

ప్రస్తుతము ఇక్కడ నుండు జిల్లా అధికారులును డిప్యూటీ కలెక్టరు గారును తహశీల్దారుగారును సబ్ మేజిస్ట్రేటు గారును చేర్మెట్ గారును, మరికొందరు వక్త్రులును, ఇంకా కొంత నుండి వెద్ద మనుష్యులును దయాద్రా వ్యాధయై పీడి పీడి తిరిగి యిండ్లు పడిపోయినవారిని వారి బంధవులను చనిపోయిన వారి బంధవులను ఓదార్చుచు వీరుండుటకు తగిన యేర్పాటు చేయుచు బీదసాదలకు జీవనోపాయము నేటి కిది మునుకు యేర్పాటు చేసినారు. వానయును ప్రాణ హాని చేయు గాలియును నేటిరాత్రి నిలువని యెడల గ్రామములో నుండుట అసాధ్యమని తోచుచున్నది.

ఆదవాని, నవంబరు 1:— నేటిదినుము వర్ష ముగినది. నూగ్య కిరణములును మేఘములు మార్చిమార్చి వచ్చుచున్నవి. ఈ దినస్థితి చూడగా నిన్నటికంటెను, నూరుకెట్లు బాగుగా నున్నది. వాన నిలుచుటవల్ల బీదసాదలనక అందరికి నురస్సు చాలా సం లో మ మ గు చు న్నది. మ. రా. రా. శ్రీ జొబ్బలాది సోమ్య గారును మ-రా-రా-శ్రీ హిందూపురం చిన్న సుబ్బారాయశెట్టిగారును సుమారు 1000 బీదలకును ఇండ్లులేనివారికిని భోజనము పెట్టించి యున్నారు. ఆదవాని పురజనులదయ యింతటితో ముగియదు. ఇంకా కొంత దయా రసహృదయయులు బీదలక్షించుచునని నమ్మియున్నాను.

II

అన్నవరం (గోదావరిజిల్లా)

పంపానది వరదలవలన నష్టము.

అన్నవరం అక్టోబరు, 30:— మాగ్రామము పంపానదియను నది ఒడ్డున ఉన్నది. కాశీ రామేశ్వరములకుబోవుటకు వేయబడిన ట్రంకురోడ్డు మా గ్రామమువద్దనుండి పోయినది. గోడ్డుకు ఉత్తరభాగమున సుమారు 20 ఇండ్లు గలవు. గత 4,5 దినముల నుండియు కురియు మిక్కిలినగు వర్షములచేత పంపానది పొంగి పొరలినప్పుడు క్రమేణ నేడు పగులు 10 గంటలకు హెచ్చుఅయి గోడ్డుకు ఉత్తరభాగముననున్న సుమారు 10,15 ఇండ్లు కూలిపోయినవి. ఇంతియేగాక ట్రంకురోడ్డుకు దక్షిణ దిశనుండు భాగమునకు ప్రవహించి సుమారు 50, 60 ఇండ్లు పంపానదిగంగ చే పావనంబయ్యె. జననష్టము కలుగలేదు గాని పాపము 4,5 ఇండ్లవాసులు కట్టుబట్టితో మైకివచ్చుటయే

దుగ్గభ మయ్యె. సంసారములు కూలిపోయెను, నష్టములెక్కింప బిలులేదు. సాయంత్రం 4 గంటలవఱకు ఒకేతీరున గంగాప్రవాహము తగ్గినయ్యె. అన్నములేక కొందరును పాకము చేసి కొనుటకు తావులేక కొందఱును విలపించుచుండిరి. గత 20, 30 సంల క్రిందటనుంచి ఇట్టి ప్రవాహము రాలేదు. బహుభాగ్య, వందన సంలందు మాత్రము ఇదేతీరున వచ్చి చాలచుండి గృహముల పొట్టచెట్టుకొనెనట. కాని ఈ గ్రామము ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలోపాఠ్యాయులును మ-రా-రా-శ్రీ, పాటపల్ల వెంకట తిరుపతిరాజుగారును పోలీసు హెడ్డుగారును సుమారు 100 మంది అన్నాకురులకు వంటచేయించి సంతృప్తిగా భోజన సదుపాయ మొనరించిరిని విన్నవించుటకు సంతస మొందుచున్నాను. భూతదయాపరులగు పాఠశాల ఉపాధ్యాయులకును తిరుపతిరాజుగారికిని లోకల్ పోలీసు హెడ్డుగారగు నరసింహంగారికిని ఆ పరమేశ్వరుడు చిరాయువు నొసంగు గాతమని, గోరుచు ముందుముందు ఇట్లు సత్కార్యములకు దోడ్పడుదురు గాకయని హెచ్చరించుచున్నాను.

III

వరంగల్లు.

వరంగల్లు అక్టోబరు 31:— ఇప్పటికి ఘోరమైన పదిరోజులనుండి ఎడతెగక వర్షములు కురియుచున్నవి. నిలువయున్న ప్రత్తిచేలు నూపువైగజొన్నవరిచేలు మొదలగునవి నశించిపోవుచున్నవి. సగ్యములేగాక యీవర్షము ఈదరగాలివలన పేగుకూడా విస్తరించి జననాశనముకు కారణ మవునని జనులు భీతిల్లుచున్నారు. ఈ అధికవర్షములవలన రైలుగట్లు తెగి రైలుబండ్లు మొన్నటినుండి క్రమముగా రావడములేదు.

IV

పురుషోత్తపల్లి (కృష్ణజిల్లా-తణుకుతాలూకా)
పురుషోత్తపల్లి నవంబరు 12:—కడచిన పదిదినములనుండియు, మాగ్రామమున వర్ష మపరిమితముగ కురియుచున్నది. మాగ్రామ మందు తొలకరిపంటలు, వర్షము మిక్కిలముగ కురియుటవల్ల పూర్తిగ పాడైపోయినవి. వైరులయినను ఫలింపు ననుకొంద మన్న అనిగూడ, ప్రస్తుతపు అధిక వర్షములవల్ల పూర్తిగ కొన్ని నశించినవి. జొన్నచేలు యెర్రబడిపోయి చచ్చుటకు సిద్ధముగ నున్నవి. కంది, ప్రత్తి, మినుము, పెసర, మొదలగు నితరవైరులుగూడ నశించినవి. వర్షము లికముందుగూడ తగ్గిన ట్టునుపడుట లేదు. ఈ నాందాల్లమాత్రము కిక్కురిమిల్లము, మామూలుప్రకారమే, పీడించుచున్నారు. పోనిండు పొలములలో పండిన సగ్గులు పంటయైనను, నింటికి సరిగ జేరుట లేదు. ఇట్టి యధికవర్షములు గలిగించిన పాతికముప్పుది సంవత్సరములవద్దగ నెన్నడును కురియలేదని, తలలు తెరిసిన ముదు సలు లనుకొను చున్నారు. ఇకముందు రైతుల యవస్థల వర్ణింప నెవరితరము?

V

దాచేపల్లి.

దాచేపల్లి, అక్టోబరు 31:— దాచేపల్లి గ్రామములో 30-10-16 తేదిన యిప్పటికి ముప్పుది సంవత్సరముల నుండి లే నటువంటి నాగిలేటి వరద నడిగ్రామము లోనికి వచ్చి, చాలా యిండ్లు పడచేసినది. చాలాజనము వరదనోజున అన్నము లేక పస్తుండవలసివచ్చినది. వర్షములకు 500 రూపాయల నరకులు తడిసి చెడిపోయినవి. చాలా జనము పశువులు ప్రాణములు దక్కించుకొని పారిపోయినారు. యూనియన్ గోడ్డు అన్ని కొట్టుకొని పోయినవి. కనుక జనులు అంతా నడుచుటకు పీలు లేక చాలా అవస్థపడుచున్నారు. కనక తాలూకా భోద్దవారు దయచేసి వెంటనే బాగు చేయించే యేర్పాటులు చేయించ వేరేదము. బజార్లలోనే దాటుటకు పీలు కల్గలేదు. అని టి. చక్రపాణిగారు వ్రాయుచున్నారు

VI

కానూరు అగ్రహారము, తణుకుతాలూకా.
కానూరు అక్టోబరు 30:— ఇదివరలో వాన తక్కువ గుటచే నరి, నువ్వు మొదలగు తొలకరి సస్యములు చెడినవి. ఈవద్ద 15 దినములనుండి కురియు వర్షములచే మెకకధూములలోనున్న మిర్చిపోటలు, జొన్న మొదలగు వైరుసస్యములు కూడ చెడిపోయినవి. ఇక మాగ్రామమునకున్న భూమి లో 2/3 వంతు బాడవ యగుటచే మామూలు ప్రకారము తొలకరివానలే నుండిపోయినది. దీనితో చేరినది యిట్టి ప్రళయమే కొంత, పుసులుపర్రుకును, కానూరుకునుగూడ కలదు. రమా

రమి 2 మైళ్ల వెడల్పును అంత కెక్కువ పొడవును గలిగి యిపుడి యొక మహావర్షమువలె నున్నది. ఈనీరు పోవుటకు తగినమాగ్గములేదు. ఇంకను వర్షములు కురియుచునే యున్నవి. ఈనీరెపు డింతునో యీభూమియెపుడు సగ్యము వేయుట కదనగునో తెలియదు. ఈనీరు పోవుటకు తగినమాగ్గ మేర్పరచి యిక ముందయినను మేమిట్టి నష్టముల బొందకుండు చేయుటకు ప్రభుత్వాధికారులకు ప్రార్థించుచున్నాము.

VII

రేపల్లి.

రేపల్లి, నవంబరు 2:— ఇప్పటికి 20 రోజుల నుండి అమిత వర్షములు కురియుచున్నవి. గ్రామముయొక్క మురుగు నీళ్లవల్ల చాలా యిబ్బందిగా నున్నది. చుట్టిగోడలు చాలా మట్టుకు భూమితోపాటు మట్టుముఅయినవి. ఇల్లుకూడా కూలేసితిలో నున్నవి. పల్లపుప్రదేశపు భూములు నీళ్లలో మునిగిపోయినవి. మెట్టమైరులు పాడయిపోయినవి.

VIII

కృష్ణవరదలు.

కృష్ణవరద అమితముగా వచ్చుచున్నది. నిన్నటి యుదయము వరకు కృష్ణవచ్చుచున్నదని చెప్పకొనలేదు. నిన్న సాయంత్రమునకు 15 అడుగులును ఈరోజు సాయంత్రమునకు 19 అడుగులును వచ్చినది. ప్రవాహము అతిపడిగా వచ్చుచున్నది. త్వరలోనే యెక్కువ నెరిగేటట్లు ఉన్నదని చాలా భయపడుచున్నారు. కృష్ణవరదకట్టలు యావత్తు వర్షములకు నానియున్నవి. నీటిపయన కట్ట సుమారు గజము ఉండును. వెనుకటి సంవత్సరమే కృష్ణవరదకట్టలు ఇంకా ఒకగజంయెత్తు పోయుటకు కాంక్ష ను అయినదని చెప్పినారు. కాని యంతవరకు పనిచేయలేదు. కృష్ణలంకలలో ఉండే గ్రామములవారు తమ పశువులను పిల్లలను తీసికొని కృష్ణ కట్టలమీదికి వచ్చి వర్షములో బాధపడుచు ఉన్నారు. పశువులకు మేతలేకను మనుష్యులకు వెనుకటిభాగ్యము అయిపోవుటవల్లను కూలివగయిగాలు చేసికొనుటకును పీలులేకుండ ఎడతెగని వర్షములు 20 రోజులనుండి కురియుచున్నందున తినుటకు తిండిలేక, ఉండుటకు కొంపలుకూడ వదలిపెట్టి, యేకట్టనో పుట్టనో పట్టుకొని యుండవలసివచ్చినది. మాతాలూకా తహసీలుదారుగా రయిన మ-రా-శ్రీ, వెద్దిభొట్ల నాగేశ్వరముపంతులుగారు ప్రతిపూట కృష్ణవరదకువెళ్లి జూచి వచ్చుచునే యున్నారు. మా డివిజను డిప్యూటీ కలెక్టరుగారు వరద సమాచారము నిన్నటిరోజున వినిగానే కుల్లూరుదగ్గరకు వెళ్లినారు. రాత్రి పాటూరువద్ద కృష్ణ తెగబడినదని తెలియ వచ్చుచున్నది.

సంగ్రహ వార్తావళి.

(1)
మధురలో సాంవత్సరిక ఆటపండుములు జరుగు సందర్భమున సుమారు రూ 1000 ల సొమ్ము వసూలు చేయబడి యుద్ధనిధి కీయబడెను. రాయల్ యూనియను కక్షనారు విజయలై అనేక బంగారు పతకములను వెండి గిన్నెలను సంపాదించిరి.

తంజావూరులో తమ ప్రదర్శనముల గనబరచుచు తంజావూరు బీసెంటులాడ్జిలో ప్రాధెసరు రామమూర్తి నాయుడుగారు, "ఆరోగ్యము, శరీరపరిశ్రమల ఉపయోగమును" గూర్చి ఉపన్యసించిరి.

సత్యమంగళ సమీపమున నుండు కెంబ నాయకం పాలయ మను గ్రామమున వెద్దపులుల జొరబడి మహాభయమును గలిగించుచున్నవి. గ్రామమునందలి మేకలును కుక్కలును విశేషముగ ప్రతిదినమును చంపివేయబడుచుండెను. ఒక వెద్దపులి మెల్లన పట్టునడియెను గాని దానిపిల్లి తెలులనో తప్పించుకొనిపోయి మిగల నాంధోళనమును గలిగించుచున్నది.

తిరుపురమున ప్లేగురుగ్ధర సహావిపరతముగ నున్నది. అచ్చటి తహసీల్దారుగారు ప్లేగు నణచుటకు విశేష ప్రయత్నములు చేయుచున్నారు.

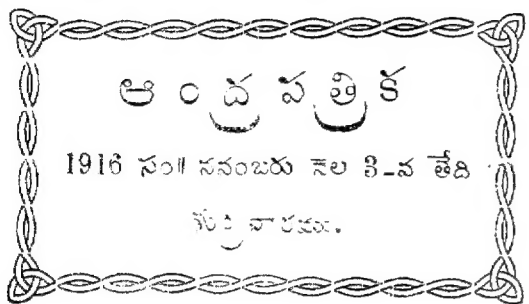
పుదుకోట మహారాజుగారు రాజీనామాతముగ అప్పేలియానుండి డిశంబరు 20 వ తేదీని తమ సుప్రసాదమునకు నరలివత్తురు.

గ్రీసుదేశ రాజుగారు.

సెలోనికా, నవంబరు 1:— వెనిజెల్ గారితో కొకరు మాట్లాడగా వారిట్లు చెప్పిరి:— "ఎంజెల్స్" యను హక్కు జర్మనులు ముంచినపుడు గ్రీసురాజుగారికి కడపటి అరకాశము కలిగినది. అప్పుడు గాయగారు దేశీయుల నేకముఖముచేసి బల్గేరియనులకు ప్రతికూలముగ నెనకు నాయకత్వము వహింపదగినది. అట్లు చేయక దేశీయ ప్రతికూలముగ పిడ్డానమునే రాజుగా రవలంబించుచేసి వానికిని ప్రజలలో చాలయందికి ఎడబాటు హెచ్చుట తప్పదని.

విషయానుక్రమణిక.

పుస్తాంతిలేఖలు, దేశము స్వతంత్రభావమా?	2
ఆంధ్రదేశము - జలప్రళయము	3
ప్రధానవ్యాసము	
ఆంగ్లభూమిలో మన విద్యావిధానపు ప్రశంస	4
ఓట్లు	5
విరోధామహాసంగ్రామము	
విదేశీ తంతివార్తలు	6
దేశీయ తంతివార్తలు	7
వ్యాయస్థాన వార్తలు	8
ఇంగ్లీషు తంతివార్తలు	9-10
వికటభారతి కియ్యము	11

ఆంగ్లభూమిలో
మన విద్యావిధానపు ప్రశంస

యష్టము ఆంగ్లభూమిలో మారిక కార్యము గా మాత్రము తిలంపబడుచుండలేదు. నేటి సంగ్రామమువలనను ఇందుకు కారణభూతములైన పరిస్థితులవలనను ఆంగ్లప్రజల ఎన్ని సంగతులు తమ పురోభివృద్ధికి నేర్చుకొనవలసి యున్నారో అన్ని సంగతులను నేర్చుకొనుటయందు నిమగ్నులయి యున్నారు. జర్మనీ సంగ్రామమున పరాజితమైనను కొన్ని ఇతర దేశముల విజయ మందుననుటకు సందియము లేదు. యష్టమునకు ముందు జర్మనీ పొందిన విద్యాపద్ధతులు, పరిశ్రామిక పద్ధతులు, పరిశోధక పద్ధతులు, వ్యాపారపద్ధతులు మున్నగునన్నియు ఆంగ్లభూమియందలి ఆయా పద్ధతులను తమ యనుచరుల నొనర్చుకొను ననుట తక్కుము. జర్మనీ యొక్క ఆదర్శములు అంగీకృతములయినను కాకపోయినను జర్మనీ విజ్ఞానాభివృద్ధికి కల్పించిన ప్రతిష్ఠాపనా వ్యూహము మాత్రము ముందు రానుండు ఆంగ్ల నిర్మాణములకు మార్గదర్శకము కాకలేవు. ఆంగ్లభూమి ఆదిమ పరిశ్రామిక దాష్ట్యవైషమ్య ఆంగ్లభూమిని ఆనుకరించియే మొదట మొదట జర్మనీ కార్యనిర్వహణ పద్ధతుల ప్రవర్తించుచు ప్రచురముగా జర్మనీ మాత్రము స్వయం స్వచ్ఛత్వమును విప్రభంజనకర విధానాధిన ప్రభుత్వమున నూతన యుగమును ప్రారంభించినది. ఇటీవల తలమెత్తిన పందొమ్మిది ఇరువదియవ శతాబ్దముల నాగరక రాష్ట్రము తెల్లయు కొద్దిగనో గొప్పగనో జర్మనీ మార్గదర్శకత్వమును అంగీకరించినది. జపాను జర్మను గురువులవద్ద అన్ని పాఠములను నేర్చినది. అమెరికాస్వయంస్వచ్ఛత్వము కలదనియు జర్మనీనాగ్నములనవలంబించకపోలేదు. ప్రాస్తుకాడవ్యాపారవాణిజ్యాది విద్యలకు జర్మను ఆధారముననే కొనినది. తుదకు ఇంగ్లండుకు గూడ జర్మనీ నుండి కొంత వికాసము పరోక్షముగావచ్చి చేసినదని తప్పుగాదు. నక్షత్రపద్ధతులు జర్మనీ చక్కనివానిని అవలంబించు చున్నదనియు ఆమువ లాభము ఆంగ్లభూమికి లేనందున తగినంత విజృంభణయు ఆంగ్ల వ్యాపారమునకు కలుగుట లేదనియు యష్టమునకు ముందే ఆంగ్లభూమిలో ఆదోశన యంతురనియు యుండినది. ఇట్టి పరిస్థితులలో యష్టానంతరము వ్యాపార యద్ధము మనకును జర్మనీకిని తప్పదని ఆంగ్లప్రజ తీర్మానించుకొనిన

యష్టము ఆంగ్లభూమిలోని విద్యాపద్ధతులయొక్కయు విద్యాసాధనములయొక్కయు విమర్శ చురుకుగా జరుగుటలో విపరీత మేమియును లేదు. ఆంగ్లులు తమ బాలురకు నేర్పు విద్య సారస్వతచ్ఛాయ హెచ్చుగా కలదని యంగీకరించినారు. 'ఋజు విద్య' - శాస్త్రవిద్య, పరిశ్రామిక విద్య, వ్యాపార విద్య - ఇంకను తగినయంత దాష్ట్య ముండ లేదని వందుచున్నారు. లండను టైమ్సు పత్రికకు సంబంధించిన విద్యానుబంధములో నొక విమర్శకుడు వ్రాయుచు ఆంగ్ల ప్రభుత్వమువారికి విద్యావిషయమున శ్రద్ధ బహు తక్కువ యనియు ఋజువిద్యా సాధనములు మిక్కిలి యాలస్యముగా గాని యభివృద్ధి యగుచుండ లేదనియు వ్రాయుచు విద్యాగురువులలోను ప్రజలలోను దేశములోను విద్యా విషయమున నూతనోజ్జ్వలము పొడనూపి యుండుట మాత్రము సంశోషదాయక మనుచున్నాడు. ఒక్క ఆస్ట్రేలియను డేవ్ అనుబంధములోనే వ్రాయుచు ఆంగ్ల భూమిలో ఉచిత విశ్వవిద్యాలయ యొక్క టి మైనను లేదే యని విచారమును నెలబెట్టుచున్నాడు. ఆస్ట్రేలియాలో 'పెర్స్' అనుచోట ఉచిత విశ్వవిద్యాలయ మున్నదట! నాలుగేండ్లుగా పనిచేయుచున్నదట! ఎల్లవిద్యార్థులును అచ్చట విద్య ఉచితముగా నేర్చుకొనవచ్చునట. ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వమువారు విద్యా శాఖకు గాక ప్రత్యేకముగా ఈ విశ్వవిద్యాలయపు వ్యయములకై ద్రవ్యము మంజూరు చేయుచున్నారట! ఈ విశ్వవిద్యాలయము అత్యున్నత భంగిని విద్యావ్యాపకమునకు దోడ్పడుచున్నదట! విశేషము నైతిక వ్యయమును భరించునట్టి ఆస్ట్రేలియాలోనే ఇట్టి విశ్వవిద్యాలయ ముండ ఆంగ్లభూమిలో నేల యుండి రాదని విలేఖకు డడుగుచున్నాడు? యష్టములో నష్టము నందినవారి లిడ్డల యుపయోగాధ్యమమునను ఇట్టి విశ్వవిద్యాలయము పెట్టరాదా యని ప్రశ్నించుచున్నాడు. విద్యాగంధము నూటికి తొంబది నల్గురికు సోకని యట్టి హైదరాబాద్ భూమిలోను ఉచిత విశ్వవిద్యాలయము లుండవలదా! తుదకు మన విద్యాధికారులు ఉచిత విద్యాలయంబులనైనను పెట్టనీయదే? ఉచితముగా చదువు విద్యార్థులు నూటికి ముప్పదిముగ్గురికంటె నెక్కువగా నేవిద్యాలయమునందును నుండకూడదనుచున్నారే? ఈ విషయము ఆ ఆస్ట్రేలియనునకు తెలిసిన నతడులికి పడును కాబోలు! అంతదూరము తెలియుతరుణ మింకను రాలేదు. అయిన మన విద్యావిషయంబునను ఆంగ్ల విద్యావిషయంబున నందువలె ఆంగ్లభూమిలో కొంత శ్రద్ధ జనింపక పోలేదు. లండను టైమ్సు పత్రికకు సంబంధించిన విద్యానుబంధములోనే మన విద్యావిధాన విషయంబును చర్చకు వచ్చినది. మన విశ్వవిద్యాలయముల పరీక్షల యందు కలిగిన ఫలములు ఆంగ్లభూమిలోని విద్యాభిమానుల కండ్లను గూడ తెరచినవను నూచనలు గలవు. మధ్యమ పాఠశాలలో సరియైన శిక్షణ లేక పోవుట చేత మెట్రిక్యులేషను పరీక్షలో పరాజితులైన వారు ఎక్కువ మైనారని యభిప్రాయము ప్రబలినదట! ఈ మాటలు వ్రాసిన విలేఖకుడు బొంబాయి ఉపాధ్యక్షుడగు రెనరెండు హార్డు మాకికను యొక్క సలహానొక కొంత విమర్శించుచున్నాడు. హార్డు మాకికగారు ఆంగ్లభాషాధారక బోధ వలదనివారు. మధ్యమ పాఠశాలాంతమువరకు దేశభాషాధారక విద్యయే కరవుట యుచితమనివారు. కావలసిన యెడల మరెయ్యక సంవత్సరము ఎక్కువగా బెట్టి విశ్వవిద్యాలయమునకు విద్యాధి ప్రవేశించుటకు ముందు ఆంగ్లము ప్రత్యేకముగా నేర్ప

వలసిన దనివారు. మధ్యమ విద్యాలయ శిక్షణ కాలమును ఒక్క సంవత్సరముచే తగ్గించి ఆంగ్ల పాండిత్యావసర మంత తప్పదని భోచునెడల ఈ నూతన సంవత్సరమునకు ఏర్పాటు చేయవచ్చునని మా యభిప్రాయము. లండను టైమ్సు పత్రికా విలేఖకుడు ఈ మాకికగారి సలహా లాలో చింపదగిననని వ్రాయుచున్నాడు. కాని అంత కంటె నెక్కువ విమర్శకు దిగలేదు. ప్రస్తుత స్థితి ఇండియా ప్రభుత్వమువారి యొక్కయు స్థానిక ప్రభుత్వములవారి యొక్కయు ఆలోచనలో నుండిన దనియు ఈ పుగా యద్ధము వచ్చినదనియు ముగించుచున్నాడు. ఎక్కువ గ్రాంట్లు లియ్యనుండిననియు బోధనాభ్యసనాలయములు హెచ్చింప నుండిననియు వ్రాయుచున్నాడు. మూలాధార సూత్ర సుస్కార మవసరమనుచున్నాడు గాని మాకికగారి సలహాయొక్క పూర్ణార్థ మేమియో విశదపరచుట లేదు. ఆంగ్ల ప్రజకు కలిగిన యభినివేశము ఇండియాలో ప్రభుత్వము వారేదో చేసివైతురను తూష్టిభావముతో నిలిచిపోవుచున్నది. ఇట్లాగిపోకుండునట్లు మన ఎల్ల సంగతులను ఆంగ్లప్రజకు బోధించుట కేర్పాటులు మనమే చేసికొనవలయునని ఇదినర కెన్ని పర్యాయములో మేము మొరపెట్టి యున్నాము దేశభాషాధారక బోధ నాంధ్రదేశము తన సమస్యలలో నొక సమస్యగా నంగీకరించి యున్నది కదా! స్వరాజ్య సాధనకు వలెనే సరియైన విద్యాపద్ధతుల స్థాపనకును ఆంగ్లభూమిలో నెంత పని జరుగవలసి యున్నదో గమనించుగా? దేశీయ మహాసభచేత ఈ విషయమును ప్రయత్నముగా నాలోచింపించునా?

ఫారికాము శాఖ.

మన స్థానిక పరిశ్రామిక శాఖ యొక్క 1915-16-వ సంవత్సరపు కార్యనివేదికము ప్రకటితమయినది. కార్యనివేదికమును సిద్ధము చేసిన శాఖాధికారి కె. టి. బి. బ్రెస్లరుగారు యష్టావనికి తరలిపోయి యున్నారు. వారి స్థానమున కూర్చునుగారు అధికారిగా ఏర్పడియున్నారు. కూర్చునుగారు ఐ. సి. ఎస్. ఉద్యోగస్థులు మాయెదుటనుండు కార్యనివేదికమున శాఖాంగనిష్ఠయమున కొక ఐ. సి. ఎస్. అధికారి నియమితుడు కానున్నాడని వ్రాయబడి యున్నది. కూర్చునుగారే ఈ కార్యనిర్వహణ మొనర్చిన యెడల వారి యధికార కాలము వృధాకాక పోవచ్చును. 1915-16వ సంవత్సరమున పరిశ్రామిక శాఖవారు తమకుగల యనుకూలములతో చేసినపని తగిన యంత కలదని చెప్పుక తప్పదు. ఆవిషయ వివరణము మరియొక దివసమునకు నిలువనలసియున్నాము. మనస్థానిక ప్రభుత్వాధికారు శ్రీశాఖ యెడల నెంత శ్రద్ధ కనుపరచినారో యద్ధ మీశాఖ నెంత దీనస్థితికి దెచ్చినదో నేటిదిన మాలోచించిన చాలును. బ్రెస్లరుగారిని విమర్శించుట సామాన్యమై యుండినది. కాబట్టి పరిశ్రామిక శాఖ చక్కగా పనిచేయుకుండుటకు ఆతడు కారణుడా ఇతర కారణములు కలవాయని ప్రశ్నించికొని ప్రత్యుత్తరము సంపాదించుట ఆతనికి న్యాయము చేయుట యగును. బ్రెస్లరుగారు మొట్టమొదటి కార్యనివేదికమున మొరపెట్టిన యట్టులే ఇప్పటికి వారి కడపటి కార్యనివేదికమగు 1915-16వ సంవత్సరపు కార్యనివేదికమున మొరపెట్టినారు. మూడు సంవత్సరములు బ్రెస్లరుగారు మొత్తముమీద ఒంటరిగా పరిశ్రామిక శాఖ పని నంతయు చూచుకొని రట. ప్రయోగములకు సంబంధించిన విభాగములో పని ఎంతయో పెరిగిపోయినదట. విషయవ్యాపక విభాగంబు

నను పని అ పరిమితముగా పోయినది. అయినను శాఖా వ్యయము తగ్గినదట గాని పోయలేదు. ఆదావచ్చు భాగములలో ఆదాపెచ్చుట వలనను వ్యయము తగ్గుటవలనను వ్యయము కొంత తగ్గవచ్చునట గాని మొత్తము మీద తగ్గుటయనిన నెచ్చటనో ఎవ్వరకో బరువుకలుగుట గాని వేరు కాదట! పరిశ్రామిక శాఖయొక్క సంగతులను కనిపెట్టినవారు మాత్రము ప్రెస్టరు షో నేకీభవింపక పోరు. ప్రెస్టరు గారే తమ కార్యని వేదిక మున తమ సహాయోద్యోగులను ప్రశంసించుచు కొన్ని వేళలలో వీరు శార్యకాలమునకు మితిపెట్టక పనిచేయవలసి వచ్చినదనియు కొన్ని వేళల సెలవు దిలములే యెగిరిపోవలసి వచ్చినదనియు ప్రకటించుచున్నారు. ఈయనానుకూలములను ప్రెస్టరుగారును అనుభవించుచుండిరనుట వారి కార్యాలయమున నాదిని జూచినవా రెరుంగుదురు. ఇక పరిశ్రామిక శాఖలో నుద్యోగము అంగీకరించినవారికి ఎక్కివచ్చు మార్గములు లేకపోవుట యొకకష్టమైనదని ప్రెస్టరుగారు హృదయపూర్వక నానుభూతిని చూపియున్నారు. ఉద్యోగులు ఈశాఖలో సూపరువైజరుగా వత్తురట. ఈశాఖను వదలి డి. పి డిల్లీయుకు పోగా వారికి జీతములు హెచ్చుచుండును. ఈశాఖలో కలవారు ప్రాతజీతములలో పడియుండురట! అందువలన ఈశాఖలోని వారు ఎంతచక్కగా పనిచేసి యున్నను వేరు శాఖకు పోవుదుమన్న ప్రెస్టరుగారు అడ్డుపడలేదట! పరిశ్రమలకు సంబంధించి మరొకొన్ని విషయములలో సత్వరముగా పని సాగవలసినచోట సాగలేదని ప్రెస్టరుగారు చూచించుచున్నారు. పరిశ్రామికా విద్యాలయములకు ఇనస్పెక్టరు ఈనాటికి మంజూరైనాడు. మంజూరై ఇప్పటికి రెండేండ్లకు పైబడినది. అధికారి నియమితుడైనాడా యనినలేదు. పరిశ్రామిక బోధనాస్థానములు కోయంబుత్తూరు, విశాఖపట్టణము, తిండివనములో స్థాపితములు కావలయునని ఏర్పరుపబడినది. ద్రవ్యము లేదని ఈ ఏర్పాటులు ఆగిపోయినవి. కాకినాడలో పరిశ్రామిక విద్యాలయ స్థాపనము మంజూరై యున్నది. అది ఎన్నటికినైనా వేరునో ఎవ్వ డెరుంగును. మరియొక విశేషము. చ్యాపార విద్యాలయ మొకటి ఈ నగరమున నిర్మించుటకు ఆలోచనలన్నియుజరిగెను. ప్రభుత్వమువారు ఆ విద్యాలయమును మొదట అద్దె ఇండ్లలో పెట్టవలసినదని ఆజ్ఞాపించిరి. తగిన స్థలమున తగిన రీతి కట్టడము అద్దెకు దొరకలేదు. తగిన యంత్ర సామగ్రియు నచ్చుట అసాధ్యమయినది. కాబట్టి ఆ విద్యాలయమును ఆకసంబున వ్రేలాడుచున్నది. ప్రభుత్వాధికారులు పరిశ్రామిక ప్రయత్నములు చేయుచున్నారు గాని తగినంత ఉత్సాహము తమ గా చేయుట లేదనుట కింతకంటెను నెక్కువ సాక్ష్యమేమి కావలెను. అధికారుల సాహస సరణి ఇంతమాత్రముగో నుండ యుద్ధము 1915-16 లో పరిశ్రామిక శాఖనే ఎక్కువ తీక్షణముగా తాకినట్లు లున్నది. ప్రెస్టరుగారికి కార్యదర్శి యనదగిన విల్సన్ గారు మొదట, తోళ్ల పండితుడు కృత్రిగారు పిదప, మరి మువ్వురు కర్మకరులు వెనుక, ప్రియడిపట ప్రెస్టరు గారే స్వయముగ, రణరంగముకు బోసలసి వచ్చినది. యుద్ధదినసములలో వ్యయము తగ్గించవలయును గదా. శాఖా వ్యయమును తగ్గించుట జరిగినది. మందుగుండు సామగ్రిని వీడేమున చేయుట నిశ్చయంబబడినప్పుడు పరునాలుగు యంత్రోపకరణములు. మందుగుండుల యధికారుల కీ శాఖవారు ఇచ్చి వేయవలసి వచ్చినది. గుండ్లను మోయుటకై పరిశ్రామిక శాఖవారి మోటారు యంత్రము వినియో

గింపబడినది. అది శాఖలో ఏ పనిచేయుట కేర్పడి యుండినదో ఆ పని యేమాత్రమును జరుగలేదు. దున్నుట కీ యంత్ర మే మాత్రమును నుపయోగింపబడలేదు. యుద్ధమువలన యంత్రములు రాక కొంత పని ఈ శాఖలో జరుగవలసినది జరుగక పోయినది. ఆ విషయము శాఖవారు చేసిన పని వివరించునప్పుడు వివరణమునకు రాగలదు. మొత్తముమీద పరిశ్రామిక శాఖా కార్యము మొదటినుండియు అరగారగానే యున్న దనియు శాఖాధికారి యెంత యత్నాహము కలవాడైనను పని చక్కగా సాగలేదనియు కడచినసంవత్సరమొకను నెక్కుడు క్లిష్టపరిస్థితులలో ఈశాఖ పని చేయవలసి వచ్చినదనియు స్పష్ట మగుచున్నది. ఐ. సి. ఎస్ కూచ్యునగారు గాంధీన కేమి విధాన మేర్పరచి కష్టముల తొలగింతురో చూడవలసియు న్నాము. కాని ప్రభుత్వాధికారులు ఈశాఖకు ధారాళముగా సాయము చేయవలయుట తమ ధర్మమనియు శాఖక లదనినకలదనిపించుట చాలదనియు హృదయపూర్వకముగా సంగీకరించువరకు విశేష లాభ ముండునని యనుకొనజాలము. కష్టపరిస్థితులలో గూడ కొంత పని జరిగియున్నది. ఉదార తర పద్ధతు లవలంబింపబడిన నీ శాఖ మహోపకారి కావచ్చును. ఉదారతర దృష్టి చూపునా యనుట ముందు తెలియవలసి యున్నది.

రోలోగారు.

నిన్నటిదినము ప్రిన్సిపల్ గులోగారు మద్రాసువిద్యాభ్యుదయ గురించి వై ఎమ్. సి. పి. లో నుపన్యసించిరి. నాడు ఆంగ్లేయభాషా ప్రాముఖ్యమును నొక్కినొక్కి నొక్కినవారు నిన్నటిదినము విద్యాభ్యుదయ కష్టములు విజాతీయపద్ధతులను బట్టియు విదేశభాషాధారక విద్యను బట్టియు కలుగుచున్న పని వక్కాణించిరి. ఒక్కనిముస మాలోచించి యుండుచేసి వీరు నాడు చూపిన ఆంగ్లేయ పక్షపాతము తప్పుట పారితో విశదమయి యుండును. ఇక నిన్నటి విద్యాభ్యుదయ ఇతిర లిచ్చిన యభిప్రాయములను కరువు పెట్టుదురు గాని స్వతహాగా నాలోచింపని యొక విమర్శ చేసిరి. ఈ విమర్శలో తప్పినము కానరాలేదు. కాని వీరు అందుకు సూచించిన ప్రతీకారము మాత్రము భాసగునదిగా తోచలేదు. విద్యాభ్యుదయ ప్రతీకల నుండియు ఉపన్యాసకుల నుండియు తీక్షణాభిప్రాయముల నుండియు మారముగా పెంచవలయునట! విద్యాభ్యుదయలో పెద్దవారు తక్కువలవారిని అదుపులో నుంచునట్లు చేయవలయునట! కరువుపెట్టు పభ్యాసము ఇతిరల యభిప్రాయమునే తమ యభిప్రాయముగా సంగీకరించు పభ్యాసము విద్యాలయములలో నేర్పుచున్నప్పుడు పరీక్షలచే ప్రోత్సహించుచున్నప్పుడు వైనిర్బంధములవలన విద్యాభ్యుదయ గులోగారి వంటివారి యభిప్రాయములను కిక్కుమిక్కుమనక స్వీకరించుటకు మార్గ మేర్పడునేనో కాని స్వతంత్రాభిప్రాయముల నేర్పించుటకు మార్గ మేర్పడదు. ఈ సందర్భమున గులోగారి క్రిందిప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిన సంతసింతుము.

విశ్వవిద్యాలయపు పరీక్షలు ఆంగ్ల సారస్వతమునకు సంబంధించిన ఉత్తర ప్రశ్నములను దిద్ద నప్పుడు విద్యాభ్యుదయ సంగతు లీ యుత్తరమున నిమిచ్చి యున్నాడు. అనుటను ప్రధానముగా గణించునట నిజమేనా?

విషయమునకు గాక భాష తెక్కున ప్రాముఖ్యమిత్తురనుట సత్యమేనా?

చరిత్ర విషయమున ప్రత్యుత్తరములు వ్రాయుచో విద్యాభ్యుదయ నిర్బంధనిర్బంధవ్యాపారములు మైండ్ వాక్కిక సమస్యలు ఇశ్చాలలలో పరీక్షకవచ్చువారి యభిప్రాయ వ్యతిరేకమగు నుత్తరములు వ్రాసినయెడల ఆరమ నెట్లు కష్టమనుటయు నిజమేనా?

దేశభాషలలో స్వంతాభిప్రాయము లిచ్చుటకు అనునకు కష్టమేనా ప్రశ్నలుగాని కలవా?

విద్యాపద్ధతియందే లోపము వెట్టికొని పరిష్కారధానమునందే సంతోష పరిస్థితి ప్రసరించి విద్యాభ్యుదయ లోపమునుట మాకు న్యాయముగా నోచలేదు. నిజమునకు వెట్టి దినము విద్యాభ్యుదయ అతిసూక్ష్మ విషయాభ్యాసమునకు—ముఖ్యముగా నాంగ్లమున—పరిశ్రమ చేయవలసి యున్నాడు. ఇతనియ గ్రంథములూ అసంఖ్యాకములుగా నున్నవి. వానివివాదిత్యాభ్యాసములూ తంజోపతండ్లములు. ఆవ్యాభ్యాస సారవంతయు విద్యాభ్యుదయ ఎంగరకతన పరీక్షకు లాగటం గానవచ్చును. విద్యాభ్యుదయ యభిప్రాయములకు దానుదాగాక మరేమి కాగలదు? మేలుకొనువారు విద్యాభ్యుదయ యభ్యాసమునలసి యుండురు. అనిచేయక మరి యెన్ని ప్రతీకారములు చేసినను వృథా ముమ్మాటికిని వృథా.

స్థానిక వార్తలు

(౧)

జరుగబోవు సంగతులు.

నవంబరు 5 ఆదివారము
చిత్రనగర నాటకము (విక్టో. తెలుగు) సాయం. 5 గం.
ప్రజాసేవా నియమములు (ఉప. పచ్చపాపి) సాయం. 5-30 గం.
నవంబరు 17 శుక్రవారము
జలతారు వస్తుప్రదర్శనము.
నవంబరు 21 మంగళవారము.
చె. శాసనసభా సమావేశము. ఉద 11 గం
నవంబరు 23 గురువారము
మ. సి. కాన్వోకేషను సా. 4½ గం.

చెన్నపురి శాసనసభ:—

ఈ నెల 21 వ తేదీ మంగళవారము పగలు 11 గంటలప్పుడు చెన్నపురి కోటలోని సభామందిరమున నీసభ సమావేశ మగును.

ఉద్యోగ సమాచారములు:—

ఎ. వై. జి. కేపుటెట్టు ఐ. సి. ఎస్, సి. ఐ. ఇ. గారికి జీతము నష్టముపై మెడికలు సర్టిఫికేటును గోరబడ కుండగనే రెండు మాసముల 7 దినముల సామాన్యపు నెల వొనగబడెను.

సంగీత సభ:—

రాబోవు ఆదివారమునాడు తిరుగల్లికొండ వేంకటాచలస్వామి వీధిలో 1వ నెం. ఇంటిలో సాయంత్రము 4 గంటలకు ధనం కుమార్తెలు సంగీతము పాడుదురు.

భవత్కథా ప్రసంగసభ:—

కేపటి శనివారము మొదలుకొని బ్రహ్మశ్రీ టి. పంచపాగేశాస్త్రియారు గారి చే 18 రామాయణకాల తేషములు జరుపబడును. కేపటి కాల తేషము టంకకాలవీధియందలి తొండ మండలము స్కూలు హాలులో జరుపబడును. వివరములు గౌరవ కాన్వేషన్యూల నడిగిన తెలియగలవు.

రాబోవు క్రిమినలు విచారణలు:—

1916 వ సంవత్సరపు న్యాయ క్రిమినలు విచారణలు నవంబరు ఆరవ తేదీ సోమవారమున విచారించబడును. న్యాయ సెన్సరగురు యాజమాన్యము వహించెదరు. 11 కేసులు విచారించవలసి యున్నవి. వానిలో 5 కేసులు ఫోర్మర్ నేరములు. తక్కినవి బలవంతపు చోరీ నేరములు.

ఆర్యనైశ్య మహాసభ:—

ఈనగర యాజమాన్యమున 1916 వ సం. నవంబరు నెల 4 వ తేదీ శుక్రవారము సాయంకాలము 5-30 గంటలకు కాశ్యేటివీధిలోని హజారము సాధమున తాతా సితారామశెట్టి గారి మరణనిరర్థుభోజ శ్రవణసాధన వారికుటుంబస్థులకు తెలుపుమిత్త మొకనగ సమావేశ మగును. బచ్చువేంకటసుబ్బయ్యశెట్టిగారి ప్రధానాధిపత్యము వహించెదరు.

పిల్ల నెత్తుకొని పోవుట:—

ఆరు మాసముల క్రిందట వేంకటాచలముశెట్టి ఆరువరకు నోవించుటయ్యల అను 9 ఏండ్లప్రాయముగల పిల్ల నెత్తుకొనిపోయి నీ సెక్రెటరీద్రామలో నొకనికి రూ 600 ల కిచ్చిన నెను. పోలీసువారు ముద్దాయిని పట్టుకొనిరి. నేటిదినమున 3 నవంబరు న్యాయాధికారిగారి రౌండును విచారించి ముద్దాయికి 1 సంవత్సరము కఠినశిక్ష విధించిరి.

మదరాసు యువజన నాట్యయస్థులు:—

మదరాసు యిమిషన్ వీధి 5వ నెంబరు గృహమున ఈ నెల 4 వ తేదీ శనివారము సాయంకాలము 5-30 గంటలకు పచ్చుపాపికాలేజీ 4 వ తరగతి విద్యార్థి కె. రామకృష్ణయ్యగారు "సముద్రయానమును" గానార్చి తెలుగుభాషలో నొక ఉపన్యాసమును చేసెదరు. ఎస్. వేంకటాచలము శెట్టిగారి ప్రధానాధిపత్యమున వహింతురు.

ఆర్య యువజన సంఘము:—

నవరా యువజన సంఘపు కథలలో నేవనగ నేపటి దినమున సాయంకాలము 6 గంటలకు టంకకాల వీధియందలి ఎ. సి. స్కూలుశాస్త్రముగారి ఉచిత ప్రాథమిక పాఠశాలలో జరుపబడును. డి. రాజేశ్వర ముదలియారుగారు "నిండు పక్షి" నెను లక్ష్యసింపవచ్చునను అంశమును గూర్చి ఉపన్యసించెదరు. పిమ్మట దశ ప్రతిపాదనములు జరుగును.

విరోధా మహా సంగ్రామము

వెడ్డనురంగము-విజయవార్తలు

గ్రీను రాజగారి ఆలోచనలు-వెనిజలనుగారు మిత్రమండలిని హెచ్చరించుట

సోమరంగము=నిశ్చిత పురోగతము.

(రైతురు ఏజన్సీ.)

ఇంగ్లండు

జార్జి సార్వభౌముడు

ఒక పటాలమును పీడుకొలిపుట.

లండను, నవంబరు 2:— రాజప్రాసాదమునకు వచ్చి ఆంగ్లక సేన పదాతి పటాలముగా యుద్ధ రంగమునకు బోవుచున్నది. ఈ దినము రాజుగారు పటాలమును పీడుకొలిపిరి.

ముగించబడిన నౌకలు.

లండను, నవంబరు 1:— “వీరా”, “హోరీ” అను ఆంగ్లనౌకలును, “ఫాక్ డెల్”, “టార్న్ డెల్” అను నార్వే వారి స్టీమురులును ముగించబడినవి. “టార్న్ డెల్” అను నౌక లోనివారు సుదక్షిణముగ దింపబడిరి.

లండను, నవంబరు 2:— “కోర్టు”, “రావెన్” అను నార్వేవారి స్టీమురులును, “రియోపిరాహి” అను ఆంగ్లస్టీమురును ముగించబడినవి. నార్వేవారి స్టీమురులలోనివారు రక్షింపబడిరి. ఆంగ్లస్టీమురునుండి 13 మంది మాత్రము దింపబడిరి. ఒక పడన కనబడుటలేదు.

బ్రిటిష్ ఇండియా ట్రాన్స్ నావ

గనికెదగుటలు

లండను, నవంబరు 1:— “మాంటోలా” అను బ్రిటిష్ ఇండియా ట్రాన్స్ నావను ఆల్బర్ట్ నౌకాశ్రయమునకు త్రాళ్ల వలన లాగుకొని వచ్చిరి. అనావ ముందుభాగము లోతునకు కంగియున్నది. ఉత్తరముద్రమునందు ఆ నావ కొకగని తగిలెనని తెలియుచున్నది.

రైతురు వార్తాసంఘము

లండను, నవంబరు 1:— రైతురు వార్తాసంఘము నొకరు కొనసన్నారు. అతడు బ్రిటిష్ దేశమును - వార్తాప్రతి కలతో సంబంధము లేనివాడనని సంఘమువారు ప్రకటించిరి.

ప్రీవీకౌన్సిలులో నొక కేసు విచారణ

లండను, నవంబరు 1:— 1900 సంవత్సరమునం దొక కేసు దాఖలు చేయబడినది. ఆ కేసు కట్టకడపటి తీర్పువైని 1908-వ సం॥ ప్రీవీకౌన్సిలులో ఆపిలు చేయబడినది. ఆస్తి ననుభవించువారిలో రెండవవత్సమువారు 16 సం॥ కాలము పోగొట్టిరి. ఒకనికి న్యాయశాస్త్రప్రకారము రావలసిన ఆస్తి అతనికి విశేషప్రయోగము లేకయే వచ్చునట్లుచేసి అతని హక్కులను కాశ్యముగా నిలుపుటయే నాగరికత యుపయోగము. ఇట్లు ఆలస్యము గలిగించుట ఆక్రమము. ఆలస్యమునకు కారణమైనవా రందఱును తమకు గల విత్తుల ననుభవించకల సినదే నని వాదనలగు గారు చెప్పిరి.

గోధుముల సత్తె.

లండను, నవంబరు 1:— గోధుముల సత్తె ధనులను జూచుచున్న సంఘమువారు హిందూదేశపు గోధుముల అమ్మకము కొరతను మాను కంపెనీల నేర్పాటుచేసిరి. ఇవి లుప్రీడెఫెన్. సాము ఆలోచించి, ప్రాంతకంపెనీలు ఈ కంపెనీలవారు గోధుములను మరల గలవారికే అమ్మకములును. ఒకసారి కొనిన గోధుములను ఇంక కొంచెము లాభముతో అమ్మట నంగీకరింపరు.

రాజీనామా లంగీకరింపబడుట

లండను, నవంబరు 2:— హిగ్గు, గార్డెన్, రస్సెలు ఆను మంత్రుల రాజీనామాలు అంగీకరింపబడినవి.

ఫ్రాన్సు

ఆంగ్ల రంగము.

విశేషములు లేవు.

లండను, నవంబరు 2:— కుంభవృష్టిగ వర్షము కురిసి. నది. విశేషము లేదు.

సోము రంగము.

జనరల్ సర్ డగ్లస్ హేగారి ప్రకటనము.

లండను, నవంబరు 1:— జనరల్ సర్ డగ్లస్ హేగారు సోమరంగపు యుద్ధమును గూర్చి సంక్షేపముగా వ్రాయుచు నిట్లువ్రాసిరి:— ఆక్టోబరు 18 వ తేదీనుండి ప్రతి దినమును మంచివాన కురియు చున్నది. ఆంకరు సోము నదులకు నడుమను గల తెల్లని ప్రదేశ మంతయు బురదగుంట యైనది. అట్లైనను మేము బట్వాల్లెకోరు గడికోరు లాబోపుల ప్రాంతములందు మనపంతులను ముందునకు వెచ్చితిమి.

స్వావిక్ బురుజు ప్రదేశము అతి ప్రాముఖ్యము నొందినది గాన దానిని మఱల పట్టుకొనవలయు నని జర్మనులు ఆజ్ఞాపించిరి 20 తేదీని వారు ప్రకటించిన యుత్తరువునుండి తెలియుచున్నది.

సెప్టెంబరు 30 ఆక్టోబరు 20 తేదీలకు నడుమను స్వావిక్ బురుజు ప్రదేశమును మఱల స్వాధీనపఱచుకొనుటకు శత్రువులు 11 ప్రయత్నములు సలిపిరి. కాని వారి ప్రయత్నము లన్నియు వారి కపరిమితములగు నష్టములను దెచ్చిపెట్టెను. ఆక్టోబరు 21వ తేదీని శత్రువులు సలిపిన ప్రయత్నమునందు మేము విజృంభించి రెజీనాట్టె ప్రదేశములను జయించి 1100 మంది ఖైదీలను పట్టుకొంటిమి.

ఈమహాయుద్ధమునందు జయమునకు కనేడియను సేనను, మన మాతనసేనను కొనియాడవలసియున్నది.

గత పక్షమునందు సోమరంగమున మేము పట్టుకొనిన ఖైదీలసంఖ్య 31132.

పరాసు విజృంభణము.

పారిసు, నవంబరు 2:— కాలమానము విపరీతముగా నున్నను, లాబోపు సెయిలీ సెయిలీ సెయిలకు నడుమ మాకు గలిగిన యవకాశములను వృద్ధి చేసికొంటిమి. మేము జయించిన స్థానములను బలపఱచుకొని కొన్ని ప్రదేశములను జయించి శత్రు కందకములను దుడిచివేసితిమి. ఈ యుద్ధమునందు 186 మంది ఖైదీలను పట్టుకొంటిమి. వీరిలో 8 మంది సైనికోద్యోగులు. నిన్నటి దినమునుండి ఇంకరవఱకు రెండు మంది పట్టుకొంటిమి. మ్యూసునడికి కుడివైపున కాంతిగా నున్నది. ఇతర స్థానములందు విశేషములు లేవు. సోమరంగమున 3 శత్రు విమానములను, వర్షమువద్ద ఒక విమానమును, ఆల్సేసునం దొక విమానమును నేలగూల్చితిమి. అజేన్సువద్దనున్న పదాతి సేనను పరాసువిమానములు తలపడెను. కాన్ ఫ్లాన్సు, మేంగియసిను ప్రదేశములందు రైలుబండ్లమీద బాంబులు వేయబడినవి.

పరాసు విజయములు

పారిసు, నవంబరు 2:— సోమునది కుత్తరమున ఈ దినము కొన్ని ప్రదేశములను జయించితిమి. లాబోపుకు ఈ కాన్యమునందు నిన్నటిరాత్రి మాకు గలిగిన విజయముల ననుసరించి తీవ్రమగు యుద్ధము సలిపి రెండు శత్రుకందకములను 125 మంది ఖైదీలను పట్టుకొంటిమి. సెయిలీ సెయిలకు ఆగ్నేయమున మే మింకొక ముట్టడి సలిపి సెయింటు పియర్ వాట్ట రోడ్డు పడమటి కొనను 2 క శత్రుకందకమును వశపఱచుకొని 50 మంది ఖైదీలను పట్టుకొంటిమి. ఈ ఉదయము జర్మనులు మమ్ములను సెయిలీ సెయిల గ్రామమునుండి తఱిమివేయ ప్రయత్నించిరి గాని భగ్గుచునోరగులైరి. శత్రుశనము లనేకములు యుద్ధరంగమునం దుండెను.

వెడ్డనురంగమున దోహాటు. భాగమునందు తీవ్రమగు యుద్ధము జరిగినది. ఆక్టోబరు 24 వ తేదీనుండి వెడ్డనురంగము నందు 6011 మంది దృఢగాత్రులగు ఖైదీలను పట్టుకొంటిమి. వీరిలో 138 మంది సైనికోద్యోగులు. 24 వ తేదీ ఒక్కనాడే 15 ఫిరంగులను (వీనిలో 5 పెద్దవి) 51 కందక ఫిరంగులను, 144 మరఫిరంగులను, రెండు తంతుహీన వార్తాముత్రములను, బాంబులను, తుపాకులను, గుండ్లను పట్టుకొంటిమి. ఈ రంగమున నితర ప్రదేశములందు కాంతిగా నున్నది. నిన్నటి దినము సోమరంగమున రెండు శత్రు విమానములను నేలగూల్చితిమి.

ఇటలీ

ఫిరంగియుద్ధము.

లండను, నవంబరు 2:— ఇటలీవా రిట్లు ప్రకటించిరి. 31 వ తేదీని కాలమానము కొంచెము బాగుపడినందున మేము ఫిరంగియుద్ధమును విమానముల కార్యమును సాగించితిమి. గారి జూకు తూర్పుననున్న ఆస్ట్రీయనుల రెండవపంక్తివైనను కార్యోయందున్న ఆస్ట్రీయనులవైనను మేము అగ్ని వర్షమును గురిపించితిమి. ఇటలీవారి విమానములు శత్రు విమానములతో తలపడి వానిని పాఱదోలి. రెండిటిని నేలగూల్చినవి. 14 ఇటలీవారి యుద్ధ విమానములు ఆస్ట్రీయనులపంతుల మెంక నున్న శత్రు రైలుమార్గమువై 2½ టన్నుల అగ్ని గోళములను వేసెను.

పోలండునకు సాహాయ్యము

రోము, నవంబరు 2:— లోకమునందలి క్యాబొలిక్ బిషప్సు లందఱును పోలండుకు సాహాయ్యము చేయవలయునని పోపుగారు ప్రకటించిన విజ్ఞాపనము ననుసరించి బిషప్సులు పోపుగారికి 40 లక్షల ఫ్రాంకులను బంపిరి. ఈ సాయమును స్వీట్జర్లండునందున్న పోలండు కమిటీవారికి బంపెదరు.

బాల్యను

గ్రీను దేశ స్థితి

సెల్యూనికా, నవంబరు 1:— ఏథెన్సునం దున్న పరిపాలనమువారు మిత్రమండలివారడిగిన విషయములను సక్రమముగా నిర్వర్తింపజాలరనియు; కాంతిస్థాపనముకొరకు థెస్సాలీయం దుంచబడినదని చెప్పబడిన సేన మిత్రమండలి మీదికి బంపబడవచ్చుననియు, ఐనను మిత్రమండలివారు మోసపోవు వారు కారనియు వెనిజెల్ పరిపాలనము తన కార్యభారమును సక్రమముగా జరుపుచు మంచిసేనను తయారు చేయుననియు వెనిజెల్ ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిరి.

జనరల్. శాఖ రాఫ్ గారు

బుఖారెస్టు, నవంబరు 2:— ఇదివఱకు నెలీషియాలో సేనాధిపతిగానున్న జనరల్ శాఖ రాఫ్ గారు డోబ్రుజారంగము నందు సేనాధిపత్యము వహింపబోవుచు నిక్కడికి వచ్చిరి.

ట్రాన్సిల్వేనియా రంగము.

లండను, నవంబరు 1:— ఇటీవల పశ్చిమరంగమున పోరిన సేనలలో చాల భాగము ట్రాన్సిల్వేనియాలో నివుడు పోరుచున్న మాట నిశ్చయమని ‘ఇన్వెస్టిగేటో’ పత్రికకు బుఖారెస్టు విలేఖరి వ్రాసెను.

స్వేయను విజయము

లండను, నవంబరు 2:— సెల్యూనికానుండి పరాసువారిట్లు తెలిపిరి:— కర్నారంగమునందు స్వేయనులు బల్గేరియనుల ప్రయత్నములను వ్యర్థముచేసి శత్రువు తంతయు త్రిడి కలిగించినను విజృంభించి శత్రువులకు విశేషనష్టము గలిగించిరి.

జర్మనీ

జనరలు హిందెనుబర్గగారి అభిప్రాయము

లండను, ఆక్టోబరు 31:— ‘న్యూస్ పేపర్ల ప్రతినిధి హిందెనుబర్గగారిని చూచి మాటలాడెను. యుద్ధావసానమునుగూర్చి హిందెనుబర్గగారు నిగ్ధావేశము చెప్పజాలననిరి. 1917 లో ఫలితమును నిగ్ధావేశము చేయదగిన యుద్ధములు జరుగవచ్చును. జర్మనులు కడవరకును సోరుసలపక మానరు. మిత్రమండలి సోమరంగమున ముందునకుపోవుట ఫలరహితము. పరాసువారి నాశనమునకు బ్రిటిష్ వారు వారిని బలిమిని ముందున కిచ్చుచున్నారు. రష్యావారి పదాతిదళ మభివృద్ధి నొందలేదు. వారి శత్రుత్వము మాత్రమే శ్రేష్టముగ నున్నది. ఒకసారి వారి కాయుధసామగ్రిలు సంపూర్ణముగ నుండెనుగాని యిప్పుడు మరల తీడించినవి. అని హిందెనుబర్గగారు చెప్పిరి. కాని జర్మనులకు విజయము కలుగునని ఆయన చెప్పలేదు. హిందెనుబర్గగారి వాక్యములు జర్మనులకు నిరుత్సాహమును కలిగించెనని ఎక్స్ప్రెస్, టెలిగ్రాం కంపెనీకి ఆమెప్పుడంద విలేఖరుడు వ్రాసెను.

దేశీయ తంత్రీవార్తలు

(౦) (మా విలేఖకుల వద్దనుండి)

సింలా

రాజప్రతినిధిగారికి వచ్చిన యుద్ధవార్త.

సింలా, నవంబరు 1:—అట్టోబరు 31 వ తేదీగల ఈ క్రింది తంత్రీవార్త హిందూదేశ కాగ్యదర్శిగారి యొద్దనుండి రాజప్రతినిధిగారికి వచ్చినది.

ఆంగ్లరంగము.

ఆంగ్లరంగమునందు వివేకవంతుల వద్దనుండి వచ్చినది. విశేషము లేమియు జరుగలేదు.

పరాసు రంగము.

పరాసుచారు సెయిలీ సెయిలీసెయిలీ వాయవ్యమునందు శత్రుకందకములను బట్టుకొనిరి. సోమనదికి దక్షిణమున శత్రువులు బ్లాక్స్, లామేస సెట్టిలకు నడుమను గల ప్రదేశముల ననేకపర్యాయములు ముట్టడించిరి. కట్టకడపటి ప్రయత్నమునందు వారు లామేససెట్టి కుత్తరమున గల ప్రభుకందక కేరీలోను, పొలములోను ప్రవేశింపగలిగిరి. వెదన రంగమున కిరంగియుద్ధము జరిగినది కాని పదాతిదళ యుద్ధము జరుగలేదు.

ఇటలీరంగము

కోర్డివోల్ లోయాయందు ఒక ఇటలీపటాలము శత్రువుల ముందుస్థానమును పట్టుకొనెను.

రష్యారంగము

రష్యారంగమునందు విశేషము లేమియులేదు. ఉత్తరపు కనుమలందు యుద్ధమునకు కాలమానవై పరిత్యజము లాటంకమునిచ్చెను.

కొమేనియారంగము

ప్రీడిలు ప్రాంతమునందు కొమేనియనులు శత్రుప్రయత్నములను ధగ్గుముచేసి బోర్జువర్గ కనుమ ప్రాంతమున కొంతదూరము ముందునకు వచ్చిరి.

బాల్కనరంగము

సెల్వోనికారంగమున రెవ్వియను పరాసు స్థానములందు తీవ్రమగుయుద్ధము జరుగుచున్నది.

సామ్రాజ్యశాసన సభాసభ్యుల విజ్ఞాపనము

సింలా, నవంబరు 2:—సామ్రాజ్యశాసన సభాసభ్యులలో ఎన్నుకొనబడిన వారు రాజప్రతినిధిగారికి బంపిన విజ్ఞాపనాపత్రము సందర్భమున వివిధప్రతికల వ్రాతలవలన ఆసందర్భ అభిప్రాయము గలిగినది. పూర్వము హిందూదేశ కార్యదర్శి గారికి హార్డింజి ప్రభువు ప్రభుత్వ కాలమున పంపబడిన విజ్ఞాపనపత్రము ననుసరించి ప్రస్తుత విజ్ఞాపన పత్రము వ్రాయబడినదని చెప్పబడినది. హార్డింజి ప్రభువు ప్రభుత్వకాలమునందు ఇట్టి విజ్ఞాపనపత్ర మేమియు తమకు బంపబడలేదనియు హార్డింజి ప్రభువుగారు ప్రత్యేకముగా జెప్పిన అభిప్రాయములకైనను ప్రస్తుత విజ్ఞాపన పత్రమునందు చెప్పబడిన విషయములు సరిపోవనియు హిందూదేశ కాగ్యదర్శిగారు వ్రాసిరి.

దక్షిణహిందూస్థానము

కాకినాడ మ్యూనిసిపాలిటీ

జ్యూలీలీ యుత్సవము.

కాకినాడ, నవంబరు 3:—నిన్నను జ్యూలీలీ యుత్సవమునకు గాను మ్యూనిసిపలు మండరమున సావ్యజనికసభ జరుపబడినది. వెనుకకాన్సిలరుగా నుండినవారును పెద్దలు నగు ఎం. వి. సోమయాజులుగా రధ్యక్షత వహించిరి. ఆంగ్ల యిండియనులు యూరోపియనులలో రివరెండు క్రాసుగారు తప్ప వైసువర్మ సహా తక్కినవారెవ్వరను రాలేదు. అధ్యక్షోపన్యాసము విన్నవ్యముగ నుండెను. పూ॥ పోలవరము జమిందారుగారు 1866 వ సంవత్సరమునుండి మ్యూనిసిపాలిటీ చరిత్రను వివరించిరి. జూలీలీ స్మారకచిహ్నముగ హావలకుప్రభృతీల వైద్యకాలకు సమీపమున వివిధ మతములకు చేరిన వ్యాధిగ్రస్తులకు శ్రీల కొకవిడిది కట్టించబడును. మ్యూనిసిపాలిటీ ప్రాథమిక పాఠశాలలలోని 1300 మంది విద్యార్థులకు మ్యూనిసిపలు మండరమున నుపహారము లొసగబడెను.

పునుచ్చేరి వార్తలు

పునుచ్చేరి, నవంబరు 2:—ఈదినము “ఆల్ సోల్సుజే” గాన ఇందున్న ప్రభుత్వమువారి కార్యాలయములకును, కళాశాలకును పాఠశాలకును నెల దొంగబడినది.

జేగు వ్యాధి

పాలపూట్లు, నవంబరు 2:—ఇంతవరకు వ్యాధి 9 గురికి సోకినది. 7 గురు చనిపోయిరి. వ్యాధి విస్తరించు చున్నది. వ్యాధిగ్రస్తులను పరీక్షింపగా జేగు క్రిములు కనబడెనని పరిశోధక స్థానము వారు తెలిపిరి. స్థానికముగ 7 గురికి వ్యాధి సోకినది. 5 గురు చనిపోయిరి. చనిపోయిన యొకని శవమును దహనము చేయించుటకు పోయిన మ్యూనిసిపలు శానిటరీ బ్రాట్రో తుకుగూడ వ్యాధిసోకినది. కమ్యేలధరయను భాగమున మొదటి వ్యాధికనపడినది. అచటివారిని నేరుచోటులకును పేరుచోటుల వారి నచటికిని పోనిచ్చుట లేదు. వ్యాధి సోకినవారిని ప్రత్యేక స్థానముల కంపుచున్నారు. కాలపత్రిలో రిపోర్టునను జరుగచున్నది. అచటికి వ్యాధిసోకిన తావులలోనివారు పోరాదని దొరతనమువారు నెజెటులో ప్రకటించిరి. ఇచట వ్యాధి వ్యాపింపకుండుట కధికారులు చేయగల దానినంతయు చేయుచున్నారు.

బొంబాయి

జిన్నాగారి కేసు.

పూనా, నవంబరు 2:—నిన్నటి దినము విశేష కాలము జిన్నాగారి కేసును గూర్చి వాదించిరి. ఈదినము చాల గంటలసేపు బిన్నింగుగారు వాదించిరి. రెండు పక్షములవాదములను వినిన వెనుక జిల్లా జడ్జిగారు తమ రిపోర్టును బొంబాయి ప్రభుత్వమువారి వ్యూహా హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారికి బంపుదురు.

హైదరాబాద్

చుక్కరాష్ట్రములు జేయు దొరతనమువారు ఆనిబిసెంటుగారిని బహిష్కరించుట.

పత్రి కాభిప్రాయములు

క్రిమ్యాను పత్రిక.

లాహోరు నవంబరు 2:—బొంబాయి దొరతనమువారు ఆనిబిసెంటుగారిని బహిష్కరించుట సరిగాదని ఆహాదాబాదులో జరిగిన రాష్ట్రీయసభలో ఎం. కే. గంధి. మా. శ్రీనివాస రాష్ట్రీయముగూ రుద్రధరు నేకగ్రీనముగ నాతీపించి యుండగ మరల చుక్కరాష్ట్రముల దొరతనమువారి టిట్టి యుత్తరువునిచ్చుట కనకాశేమే కనబడదు. ఇట్టి ప్రబల ప్రజాభిప్రాయమును సరకు గొనక ఆనిబిసెంటుగారి వంటి ప్రబల రాజభక్తి భరితయగు సతీమణివైన రాష్ట్రీయ దొరతనము వారైన నిట్టిట్టుమాన విధించుట చాల ఖింతకరమందుచున్నది.

పంజాబీ పత్రిక.

బొంబాయి దొరతనమువారి చర్యలగుర్చి జరిగిన యాందోళనమే మరియొక దొరతనమువారుగూడ నిట్టి చర్య నవలంబించువరకును చుక్కరాష్ట్రముల దొరతనమువారి చర్యల గూర్చిగూడ జరుగగలదు. ఆనిబిసెంటుగారు చెప్పే పత్రి రాజధానిని విడువకుండు చేయవలెననిన దాని కింతరసాధనము లుండనే యున్నవి. నిరంకుశాధికారులు తమ తప్పిదమును మరింత బలపరుచుచున్నారని తలంపవలసి వచ్చుచున్నది.

బెంగాలీ పత్రిక.

బిసెంటుగారు చేరారుకు వెళ్లుటకు సిద్ధముగ నుండిరి. వారి కీయుత్తరువువలన నభ్యంతరము కలిగినది. ఆయెయపద్రవకారిణి యనియే ఈ దొరతనములవారి నిశ్చయాభిప్రాయమా? ఆమె పత్రికను చెప్పే పత్రి దొరతనమువారు పత్రికా శాసనము క్రిందకు తెచ్చుటయే హెచ్చని మేము తలంచుచున్నాము.

అయ్యత బజారుపత్రిక.

ఇకముం దెవరినంతువచ్చునో ఎటువైస లక్ష్మీ కాంక్రెటుకు బిసెంటుగారిని పోనియగూడదు. ఏమో ఆమె పోయినచో ఇండియా నిరంకుశాధికారిత్వ మిక్క పెట్టుక రూపుమాసి పోవునేమో ఎవరు చెప్పగలరు? కాని మరల మత్తరువు లిచ్చుటకు సంయుక్తరాష్ట్రముల దొరతనము వారు సిద్ధముగ నుండవలెను. ఈ పనిని సాధించుటకు సులభమును శ్రేష్ఠము నగు మార్గ మింకొకటి కలదు. బేహారు ఒరిస్సా దొరతనమువారు గూడ నిట్టి యుత్తరువును ప్రకటించినచో నొక రాత్రితో పదివేళ్లులను చంపగలుగుదురు. ఆమె ఒరిస్సాకు పోకుండు బంగాళమునకు గావీలండదు. కాన సంయుక్తపరగకాలకును పంజాబునకును పోజాలదు. చెన్నపురిలోనే యుండవలసి వచ్చును. పిమ్మట నామె నేటగ్రామమునో నిర్బంధావాసమున నుంచి వార్షిక క్యశేమము నేటులో గడుపుటకు నెలకు రు 25 లు భత్య మిచ్చిన నివ్వవచ్చును.

పంజాబు కాంగ్రెసు కమిటీ

లాహోరు, నవంబరు 2:—సామ్రాజ్య శాసనసభ్యులు రాజప్రతినిధిగారికి నమర్పించిన విజ్ఞాపనయందు మా సద్గ్రామ సుందరసింగు మణిధియాగారు సంతకము చేయలేదు. గాని గిర్రాట్ల చేయలేదు, మీరా విజ్ఞాపి కంగికరింతురా లేదాయని పంజాబు కాంగ్రెసు కమిటీవారును ఇండియను అసోసిషియను వారును మా మణిధియాగారికి లేఖలను వ్రాసిరి.

మొసపాటేమియా నుండివచ్చిన సైనికులు.

ఒలవక్కోట, నవంబరు 2:—మొసపాటేమియా యందు గాయములు తగిలిన 150 మందిని కన్నుచూచుకొని కొని పోవుచున్న ఆంబులెన్ను చైలుబండి ఈ యడవయందు ఒలవక్కోట జంక్షనుమీదుగా పోయినది.

ఆస్ట్రేలియా యందు పూల్ ప్రము దొరకుట

లండను, నవంబరు 1:—ఆస్ట్రేలియా ఉత్తరభాగము నందు హోల్ చన్ అను కాలనయెద్ద హోల్ ప్రమ్ గవిగల రిచడర్లుమైక్ల ప్రదేశము కనబడినదని “మైక్లు” పత్రికకు సిడ్నీనుండి తంత్రీవార్త వచ్చినది.

“హ్యూస్సులాండు” సముద్రాంతగ్రామి.

రెండవసారి ఆమెరికాకు పోవుట.

లండను, నవంబరు 1:—జర్మను జలాంతగ్రామి “హ్యూస్సులాండు” రెండవపర్యాయము న్యూ లండను కేపుకు వచ్చి నదని న్యూ లండనునుండి తంత్రీవార్త వచ్చినది.

చీనాదేశపు విప్లవకారుడు మరణించుట.

హంఘాయ్, నవంబరు 1:—హయాంగ్ సింగ్ అను చీనాదేశపు ప్రఖ్యాత విప్లవకారుడు మరణించెను. ఇతడు 1918 వ సంవత్సరమునందు యూకాషి కాయువై తిరుగుబాటు కలిపిన వారిలో నొకడు.

హ్యూస్సులాండు నౌక

వాషింగ్టన్, నవంబరు 2:—ఈ నౌకలో 750 టన్నుల చంగుమందులు - సాధారణ వస్తువులు మున్నగునవి పువబడినవి. నౌక ఆర్కె నీసు కు తీరముగ వచ్చెను. 100 మైళ్లు మాత్రమే నీటిలోయునికి నడచెను. బ్రెమెనునౌక 2 నెలలకు సరిపడు సామగ్రిలతో 20-9-16 వ తేదీని బయలుదేరినది. గారి గలి ఏమో మాకు తెలియదని కేపుకు కోయింగు గారు నదిరి.

నౌకలను ముంచుట

బెర్లెను, నవంబరు 2:—సా22లక్షల పౌనుల నెలగల రి బెర్లెనునౌకలు ఆట్టోబరులో ముంచబడినవి. ఒక నాచ్వేకానా వ్యాపార సంఘమువారు రెండు నౌకలను 25 లక్షలకు కొర్రయింప జూచుచున్నారు.

మేరెనానౌకను ముంచుట.

లండను, నవంబరు 1:—హాతేశేఫు లియల చెప్పిం. ఆయింగ్డంతీరమున కేనివారమునాడు మధ్యాహ్నము పెంపురింకకుండు రెండుసారులు టూర్పెనోలను వెంటువెంటనే నౌకనుద శత్రువులు చదలిరి. ఏవో శ్రేణి ఇద్దరు చనిపోయిరి. 20 నిమిషములవరకు నౌక తేలి పిమ్మట పగిలి మునిగినది. రి పడవలు దాటిపోయినవిగాని నాలుగవది పగిలిపోయినది. వాయు వార్తాయంత్రము పనిచేయలేదు. కెప్టాను చిట్టచీరరకు నౌకను వదలెను. భీష్మ ఇంజనీరును కెప్టానును తక్కిరయ్యుక్యోగులందరును సముద్రమున నురికిరి. వారందరును చనిపోయిరి. పడవలలోనివారు మరునాడు దుండమునకుకును చాల శ్రమపడిరి. ఆపుకు వారు దరిజేర్చబడిరి.

మెరులుస్టీమరు

బొంబాయి, నవంబరు 3:—గతనెల 20 వ తేదీనీనుట పాలు తెచ్చుచున్న కేశరీహిందూకాక చుంగళవారమునాడుదయమున రి గంటలకు బొంబాయి కేపుకుకు వచ్చును.

గ్రీనుదేశ రాజుగారి భావము

లండను, నవంబరు 1:—బర్లేరయను పత్రికకుగా పని చేయువారిని శిక్షింపగూడదని మిక్రొండలి చుంట్లులు కాక్స్ ప్రెస్ రాజుగారితో నేర్పాట్లు చేసికొనినది పత్రికలు వ్రాముచున్నవి. నైరోబివ్యాగు లినిధియకు రెండు పనులు మూసుకొందురు. ఆస్ట్రేలియాదేశ సరిహద్దుల వాకరుట్టుండగా ఏకనకు ఉత్తరభాగమునకు పోరుజరుగును. స్క్వాబిస్, గోనరిన్ ప్రభుత్వములు ఏమియూటంకములు గలిగినను జర్మను బర్లేరయను పక్షముననే యుండుటకు త్రిక్కారించి నది “పాటిస్” పత్రిక వ్రాసినది. తూర్పు మేసికోనియా యందు విదేశీయులెవరైనను పురుషులు నాక్రమించునెవరూ వారికి ఆటంకము నీయవలదని కేరల కుత్తరువు లీయబడినది. సగము వారు పురుషులు నాక్రమించుకొందురని తెలిసినప్పుడు ఈయుద్ధపురువు అయిలుతోపంచక ప్రాసేవేసిరి. కాని బర్లేరయనులు పురుషుల నాక్రమించుకొనుచున్నారని తెలియనే దీని సమలులోనికి దెచ్చిరి.

న్యాయస్థాన వార్తలు

(౧)
జ్యోతిసు పోలీసు కోర్టు.

భాగ్యలక్ష్మి దత్త బజ్జల సామెలు గారు.

నవంబరు 2 గురువారము.

ఫోర్టు నేషను గడవిడ.

తన వాటానుకూలమునకు సాక్షి ఘంటసాల గారికి ను ఇటుల జెప్పిరి. "నేను రెయిల్వే పరిశుల దాటి రోడ్డుమీదికి జోలినట్లు యబద్ధము. ఆ దబ్బరలలో నెవరిని పాచ్చ రించుటగాని నేను ప్రవేశము గలుగజేసికొనుటగాని లేదు. వారికి తగిన ప్రాయశ్చిత్తము కానియ్యని గాని ఆ యగ్గ ము నిర్దుష్టముగాని నే నెవరితోడను పలుకలేదు. నాచేతి కర్ర నాడించితి ననుటగాని ప్రారంభకృత్యములజేయుట కెరిగిన న పురిగొల్పితి ననుటగాని కేవలమబద్ధము. ఆ గ ట్టు 8 వ తేదీని వేంకటరెడ్డి నామిద ఫిర్యాదుచేయువరకును నానె నిట్టి ఫిర్యాదును వచ్చినట్లుల నే నెఱుగను. నామిద నాగో పింపబడిన నేరము లన్నియు నబద్ధములు. జూలై 21-వ తేదీని సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు హెచ్చరిక గారును వెంకటరెడ్డియును నా ఆఫీ సునకువచ్చి నాకాకితముకలము మొదలగువానినివాడుకపరచిరి. 2-వ ముద్దాయిని పోలీసువారు పిలిపించుచునొక గా నేను పిలి పించితిని. వేంకటరెడ్డియిప్పుడు చెప్పచున్నట్లుల నపుడు రిచ్చా ర్థు తనను గొట్టినట్లుల వానిని గుర్తింపలేకపోయెను. నామిద వేంకటరెడ్డి ఫిర్యాదును చేయలేదు. ఫోర్టు నేషనునంద బండి నిల చిన పిమ్మట డ్రైకోర్టువైపు దిగి 20 గజముల దూరముమీది కి పోయి మరల వెనుకకు మరలి గార్డువెట్టె వెనుకనుండి స్లాటుఫారము నెక్కితిని. నేను వచ్చునరీ కప్పుడే పోరాటము ప్రారంభ మయ్యెను. ఆంగ్లో ఇండియనులకొర కుంచిన వెట్టె రెయిల్వేకాల నెరుట నిలచెను."

కొమారావు గారిచే క్రాసు పరీక్ష చేయబడి సాక్షి యిటుల జెప్పెను. "నేను రెండవ ముద్దాయితో మాట్లాడితిని. అప్పుడు నాదగ్గర నాకుక్కయుండెను. చప్పటలు గొట్టుట బండిలో జరిగెను. కొంతమంది భారతీయ విద్యార్థులు చప్ప టుల గొట్టు చుండగా నేను చూచితిని. ఆంగ్లో ఇండియనులు గూడ చప్పటలు గొట్టి రే మో నా కు తెలియదు. ఆంగ్లో ఇండియనుల బండిలో ప్రయాణము చే యుచున్నారని యెఱుగుదును. కాని నేను వారి వెట్టెలోనికి జోలేదు. ఆ దినమున నేనాపర్యంత వచ్చునని నేను దలపలేదు; గాని యెఱుగియు జరుగకుండ నణచివేయవలయునని నా యుద్దేశము. చప్పటలు గొట్టుచుండగా నే నేఆంగ్లో ఇండియ నులను జూడలేదు. చప్పటల ధ్వనినిబట్టి మాత్రమే వారు 50 లేక 60 మంది యుందురని భావించితిని చప్పటలనుగాని వె క్కిరింపెనుగాని ఆపివేయుటకు నే నేమియు బ్రయత్నింప లేదు. రెయిలు బండిని 2, 3 నిమిషముల వర కాపివేయుటకు నాకధికారము గలదు. నేను కర్రల జూడలేదు. రెయిలు తలుపుల మెదుటయు నెఱుగను. నాపూచీపనియని తలచు టచే నేను ఫోర్టు నేషనునంద స్లాటుఫారముమీదికి వచ్చితిని. గేటువద్ద నొక చిన్నమూక కేపు స్లాటుఫారముమీద నెవ్వ రును లేరు. గడవిడ జరుగుచోటికి నే నరువది గజముల దూరమున నుండిని. స్లాటుఫారము మీద నిలచుండి దబ్బరలాలా నంతయు జూచితిని. గడవిడ తలయు రెండు నిమిషములు జరిగింది. స్లాటుఫారము మీదికి వచ్చిన పిమ్మట నేను గేటువద్ద నిలచుండిని. నావద్ద నొక చేతికర్ర యుండెను. గేటు ప్రక్క నేరిచ్చార్చు నిలచుండియుండుట నేను చూచితిని. కోర్టువారి యెదుటనుండు కట్టకంటి కట్టకొక కొక భారతీయుడును ఆంగ్లో ఇండియనుడును పోట్లాడుట నేను చూచి తిని. ఒక ఆంగ్లో ఇండియను డొక భారతీయుని చేతినుండి వాని గొడుగును బెక్కివైచుట జూచితిని. రెయిల్వే పరిశులలో జరుగకపోవుటచే పోరాటఫలిత మేమైనదియు నేను విచా రించలేదు. భారతీయులు పరుత్తిపోవుట చూచితిని. గాని ఆంగ్లో ఇండియనులు వారిని వెంటబెట్టుట జూడ లేదు. గట్టిగ కొట్టుబడియుండుట చేకనే భారతీయులు పరుగెత్తి పోయిరిని లెలచెదను. నెద్ద గేటువద్ద నేను కొంచెముకాలము మాత్ర ముంటిని జనులు కొంతమంది స్లాటుఫారము మీదికి వచ్చుచుండిరి. వారి నటుల వానియకుండుటకై నేనచట నిలచి యుండిని. భారతీయులు కొంతదూరము పరుగెత్తుటయు పిమ్మ ట నిలచి రాళ్లును పెనములయును వుండ వచ్చు యిటుల నే చేయుచుంటయు నేను చూచితిని. నేను ద్విపు కొననుండి మరలుచుండగా కృష్ణారావుగారు మొదటి పర్యాయము ముద్దాయివై కృష్ణుని చేరెను. వాని కేయమానమును చేయ లేదని రిచ్చార్చుగారు చెప్పిరి. నేను నేరము చేసినట్లులగుడ కృష్ణారావుగారు చెప్పిరి. కృష్ణారావుగారికి నెవ్వరుకారు చుండుట నేను చూచితిని. మూకలో తనకుమారుని భారతీయు లు కొట్టివేయుచున్నారని రిచ్చార్చుగారు గతటికి పరుత్తిరి."

భారతీయులలోని వచ్చి వాళ్లరు ఇ.ఎల్. అయ్య గారు పిమ్మట సాక్షిని క్రాసు విచారణ చేసిరి. సాక్షి యిటుల జెప్పెను. "నా ఫిర్యాదును నేను చెప్పచుండగా సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు గోవిందస్వామి నాయుడుగారు వ్రాసిరి.

దానిలో కడపటిభాగమును నేను వ్రాసి సంతకమును చేసితిని తేదీ నెవరువేసినదియు నే వెఱుగను గుర్తు పట్టునపుడు నేను కమిషనుగారి ఆఫీసునకు జోలేదు. 26 వ తేదీని రెయిల్వే పోలీసు ఇన్ స్పెక్టరుగారికి నే నీ సంగతి నెఱిగించితిని. 27 వ తేదీని పోలీసు జవానులు బండిలోనుండిరని దలంచితిని. వ్రాసి క్యూటింగు ఇన్ స్పెక్టరు పద్మనాభస్వామి నాయుడుగారు గూడ సాక్షిని క్రాసుపరీక్ష చేసిరి.

విచారణానంతరము, భారతీయవిద్యార్థులు ఆంగ్లో ఇండి యనులను రోడ్డుమీదను; బండ్లలోను అవమానము చేయుచు న్నారనియు, కనుక వారి కేదైన సఖ్యము కుదుర్చవలయు నని యు పాట్రిడ్జిగారు కోరువాని కోరగా, ఈసంగతి నిజమే యైన నట్లుల జేయకుండునట్లుల విద్యార్థుల మందలింపు మని కోర్టువారు క్యామారావుగారిని గోరిరి. పిమ్మట కేసు శుక్ర వారము 1 గంటకు వాయిదా వేయబడెను.

నేటి దినచర్య

నేటిదినమున నురల విచారణము ప్రారంభ మయ్యెను. మొదట పి.డి.ఆర్.గారు పరీక్షింపబడిరి. ఇతడు వెంటుథానును హంటువద్ద నివసించుచున్నాడు. మొదట తెలిగ్రాపు ఆఫీ సులో నియోగింపబడెను. జూలై 27-వ తేదీనాటి దినచర్య నెఱుగును. ఉదయము 7-29 గంటలకు హంటువద్ద బయలు దేరి 8-30 గంటలకు ఫోర్టు నేషనునకు వచ్చెను. వై నాబజారు లో కొన్నివస్తువుల గొనవలసియుండి యతడంతకేగముగ వచ్చె ను. ఎప్పుడో సమీపమున నుండగ నే యుద్యోగస్థుల మొద టి బండి వచ్చెను. అతడు ఫోర్టు నేషనునకు వచ్చునరీ కచట పెద్దమూక కనిపించెను. ఆమూకలో 15 గురు ఆంగ్లో ఇండియ నులును సుమారు 300 భారతీయులునుండిరి. అనేకమంది భార తీయులు ఆంగ్లో ఇండియనుల ప్రోసివేయుట నతడు చూచెను. ఆంగ్లో ఇండియనుల సహాయార్థ మతడును మూకలోనికి జోయె ను. అచట నొక భారతీయు డొక ఆంగ్లో ఇండియనుని తనగొడు గుతో గొట్టుచుండ నతడు చూచెను. ముద్దాయి రాధాకృష్ణ ను నతడు పోల్చెను. ఇతడే మెక్ మోహనుని గొట్టెను. 2వ ముద్దాయి కృష్ణారావుగారు స్ట్రాసిని గొట్టుచుండగా నతడు చూచెను. 5 వ ముద్దాయి స్టీవెన్సుని గొట్టి బ్రయత్నించు చుండుట నతడు చూచెను. 5 నిమిషములలో మూకంతయు మాయమయ్యెను. పిమ్మట 9-55 బండిలో హంటునకు జోయె ను. డెప్యూటీ కమిషను ఆఫీసులో నతడు వై 2, 5, 11 ముద్దాయిల ముగ్గురుని గుర్తించెను.

కొమారావుగారిచే క్రాసు విచారణచేయబడి సాక్షి యిటుల జెప్పెను. భారతీయులు చేసిన సంగతిని యథార్థము గ నతడు గుర్తుపట్టునపుడు జెప్పెను. రెండవ ముద్దాయి స్ట్రాసి, స్టీవెనుల గొట్టుటలు నత డచట జెప్పియుండెను. స్ట్రాసిని గొట్టుట మాత్రము నిజము. స్టీవెన్సును గొట్టుట గూర్చి నిశ్చయము లేదు. గుర్తుపట్టుట నతడు స్ట్రాసి పేరు నుదహ రించుట వాస్తవము. కృష్ణారావుగారు గొడుగుతో వాని వీపు వై ననేకమారులు కొట్టిరి. ఆ సమయమున స్ట్రాసి ఒక భారతీయుని చేయిపట్టుకొని యుండెను. ఆ భారతీయుడు 2.కని గొట్టుచు తక్కినవారి తరముచుండెను. ఇవంతయు 5 సెకండ్లలో జరిగెను. పిమ్మట సాక్షి మూకలో ప్రవేశించి వాని గొడుగును పట్టుకొనగా నరకు పొడిగెను. ఆ గొడుగు నిద్రయకు బట్టు కొని యుండి అటుల నే పరుగెత్తిరి. ఆ పరుగెత్తు నపుడొక మట్టిపెట్టు తగిలి అతడు పడిపోగా సాక్షి వాని వై బడెను. పిమ్మట నే పోలీసు ఉద్యోగియు వాని నేమియు బ్రష్టింపలేదు. చెప్పకదెల్ల వ్రాసికొనిరి. 2 వ ముద్దాయి క్రింద పడిపోవుటయు, వానివై తాను పడిపోవుటయు నీసారియే ప్రథమమున నతడు కోర్టులో జెప్పెను. "రిజర్వెడు" వెట్టెలలో ప్రవేశింప బ్రయత్నించిన వారలలో 2వ ముద్దామొకడు అట్టి ప్రయత్నముల నాపు ఆంగ్లో ఇండియనులలో తా నొకడు. వాని నెప్పుడును సాటంక పెట్టు చుండెడివాడు. ఆ ముద్దాయి యెప్పుడును మాంబళమువద్దనె బండినెక్కుట సాక్షియెఱుగును. ఇచ్చట కోర్టువారు ప్రోసి క్యూటింగు ఇన్ స్పెక్టరుగారితో "వీ రింతకంటెను మంచి సాక్షిని కోర్టునకు తీసికొనిరాల్సా?" అని యడిగెను. పిమ్మట సాక్షి తన సాక్ష్యము నారంభించెను. రాధాకృష్ణనునతడు డెఱుగును. గడవిడలో వాని మొదటి పర్యాయము జూచెను. అతడు గొడుగుతో మెక్ మోహనుని గొట్టుచుండెను. అచట కట్టలు వాడబడుటయే అత డెఱుగడు. మెక్ మోహనునితో 15గురు భారతీయులు తలపడియుండగానతడు మెక్ మోహనుని గొట్టుట తాను చూచెను ఇతంతయు తాను కృష్ణారావుగారివీ ద పడిపిమ్మట జూచెను. వివేకానందుని అచటనే మొదటి పర్యాయము జూచెను. అతడనేక ఆంగ్లో ఇండియనుల జూచెను. గాని వారివెవరి పోల్చలేదు. కొంతమంది భారతీయులు పరు గెత్తుచుండిరి. ఎంతమందియో సుమారుగా నైన నతడు చెప్ప బాలడు. అతడు రిచ్చార్చు నెఱుగు ను. ఘంటసాల

నెఱుగడుగాని వానిని చూచెను పోర్టు నేషనువద్ద నపుడు వారున్నదియు లేనిదియు నత డెఱుగడు. బాయలీ నతడు చెట్టు ట్టువద్ద జూచెను. మరల రెప్ప దిద్దుకొని రెండు దినముల క్రిం దును జూచినట్లుల జెప్పెను. కొన్ని సంచుల కొనుటకు మాత్ర మే యతడు ఉదయము 7-29 గంటల బండిలో వచ్చెను. ఇ చ్చట సాక్షి యెటుల ప్రత్యుత్తరమిచ్చినదియు చూచి న్యా యాధికారిగారు, "నీవు చాలాధిక ప్రసంగివి. అమర్తాదగ మాట్లాడుచున్నావు. విశేషముగ జరిమానా విధించెదను. జాగ్రత్త. ఇది కోర్టునుమాట భావకముంచుకొనుము. అరగంట నుండియు నీ నడతను కనిపెట్టుచున్నాను. భద్రము" అనిరి. అతడు సంచుల మూయూర్చెట్టులో గోనెను. అతడు వచ్చు నప్పటికి పెద్ద గేటువద్ద మూకదట్టముగా నుండెను. ఆకట్టువుల కొను నపు డతనితో నెవ్వరును లేరు. అతడు వికటు గేటునుండి యు పోలేడు. ఆ దినమున నే గేటును చూడలేదు. ఆ దినమున నే గేటుద్వారా నతడు పోయినదియు వానికి జ్ఞాపకములేదు. ఉద్యోగస్థుల మొదటి బండి ఫోర్టు నేషను విడచు నప్పటికి అతడు గేటునకు పశ్చిమదిశ నుండెను. గరుతు పట్టువోట న తని నెవ్వరును పోల్చలేదు. అతనికి నిజము టిక్కెట్టులేదు. గి ర్ హూలీనిగాని, మెక్ మోహనునిగాని వారిలో మరి యెవ్వ రినిగాని చూచినట్లుల జ్ఞాపకములేదు. సాధారణముగా నతడు మూడవతరగతి వెట్టెలలో ప్రయాణము చేయుచుండును. ఆదినమున రెండవతరగతిలో ప్రయాణము చేసెను. అందుచే ఆంగ్లో ఇండియనుల వెట్టెలో నెవరెవ రుండినదియు నత డెఱుగడు.

పిమ్మట బాక్సరు ఇ. ఎల్. అయ్యగారిచే క్రాసు విచారంప బడి అత డిటుల జెప్పెను. కేసు విచారణ పూర్తిగ తెలిసికొనుట కతడు తరమగ కోర్టునకు వచ్చుచుండును. పోల్లి జరుగునపు డతడొక గదిలోనుండెను. భారతీయులు డెప్యూటీ కమిషనుగారి ఆఫీసులో నొక మూలనుండిరి. వారిక వరుసలో నుంచుండిరి. గుర్తుపట్టుటను తాము జూడగోరగా పోలీసు ఉద్యోగి వారి నటులచేయ నీయకుండెను. ఇతడు లాక్ గారి నెఱుగును. పోడా దుకాణ మునకు 12 గజముల దూరములో వివేకానందగా రెవరినో గొట్టుచుండుట నతడు చూచెను. రిచ్చార్చుగారు రెయిల్వే గే టు వద్దనుండుగా నతడుచూడలేదు. గిర్ హూలీని కలసి కొనె నో లేదో జ్ఞాపకములేదు.

ఫలహారము కొరకు విచారణ నిలుపబడెను.

వివాహము

వంకనీరు మహారాజుగారి పెద్ద కుమార్తెను ఒరిస్సా లోని మయూరభంజి మైనరు మహారాజుగారి కిచ్చి 1917 జనవరిలో వివాహము చేసెదనని కథివారునుండి వర్తమానము వచ్చినది.

సముద్రాంత గ్రామి "యు" 53

లండను, నవంబరు 1:— యు"53" అను జర్మను స ముద్రాంత గ్రామి సురక్షితముగా జర్మనీ చేరినదని బెర్లినునుండి ఆంధ్ర గ్రామముకు తంతివార్త వచ్చినది.

సోముయ్యధము

లండను నవంబరు 2:— జర్మనులకు తగినన్ని ఫిరంగులును, మందుసామగ్రియు వచ్చిచుండున సోమురంగపు విషయస్థితి తొలగిపోయినదని జర్మనుపత్రికలు వ్రాయుచున్నవి. పరాసు వైనికోద్యోగులకును, సేనలకును గల వికసత్వముల దృఢమని ఇటీవల వర్షసురంగమునందు పరాసులకు గలిగిన విజయమే రూఢిచేయుచున్నదని మేజర్ మెరాస్ గారు తెలిపిరి. శత్రు వులను సంధిచేసికొనవలసిన తొందర నెట్టగలుగుటకు పూర్వ మే దానిని భేదించవలెను.

మైసూరు వార్తలు.

నిష్పంధ విద్యార్థివయపు టేర్నాట్ల ప్రకారము ఉచిత ప్రారంభ విద్యకాల బి. కె. గరుడాచారిగారి యజమాన్య ము క్రింద చేపు తెలుపబడును.

అరుల్లూరుల సంఖ్యను 168 నుండి 72 వఱకు హెచ్చు చేయుటకు ప్రభుత్వమువారు నిశ్చయించిరి.

బళ్లారి వార్తలు

బళ్లారియందు గత 4 దినములనుండి విపరీతముగ వర్ష ము కురిసి కొన్ని యిండ్లు పడినవి. కొన్ని యరణములును గలిగినవి. అగ్ని ప్రమాదము. — మంకూరులోని మైసూరు ప్రభుత్వము వారి పెన్నిలు కర్మాగారమునకు గతవారము నిష్పంతుకొని మరలన్నియు తగులబడి పోయినవి.

THE GREAT WAR.

Verdun Action—Glorious Accounts.

Venezelos Warns Allies *Re* King's Intentions.

SOMME OPERATIONS—STEADY PROGRESS.

[Reuter's Agency.]

Great Britain

King Bids Farewell to a Battalion.

LONDON, November 2.

The King to-day bade farewell to a battalion of household cavalry which is going to the front as infantry.

Privy Council on Indian Appeal.

LONDON, November 2.

At the hearing of an Indian appeal before the Privy Council in a suit which was filed in 1900 and in which the final decision from which the appeal was made was given in 1908 the Lord Chancellor said that it was plain that an attempt had been made to interfere with people in possession of their estate and the quarrel had been protracted for sixteen years. One of the first benefits of civilisation was that a man should be secured in the peaceable possession of his property and that his rights should be settled as quickly as possible. Delays of this kind were a gross scandal and those responsible should suffer.

Royal Commission Wheat Agencies.

The Royal Commission on Wheat Supplies has appointed the following three firms as agents for the sale of Indian Wheat: Messrs. Louis Dreyfus, Samuel Sanday, and Strauss Limited. The Agents will sell only to millers either direct or through brokers at a price fixed by the commission. Reselling at a profit of wheat bought from the Commission or agents will not be permitted.

British India Liner Mined.

LONDON, November 2.

The British India liner "Mantola" has been towed into Albert Dock considerably down by head. She is reported to have struck a mine in the North Sea.

More Vessels Sunk.

LONDON, November 2.

The British steamers "Meroe" and "Coripo" and the Norwegian steamers "Falkfjell" and "Torsdal" have been landed.

LONDON, November 2.

The Norwegian steamers "Caerloch" and "Ravn" and the British steamer "Rio-Pirahy" have been sunk. The crews of the first two were saved. Thirteen of the crew of the "Rio-Pirahy" have been landed, but a boat is missing.

BERGEN, November 2.

Eight Bergen steamers valued at a quarter of a million sterling were sunk in October. One of the largest Norwegian shipping companies is negotiating for the sale of its fleet for £2¼ millions.

Reuter's Agency.

Prospective Purchaser.

LONDON, November 2.

Reuter's agency announces that their prospective purchaser is British and unconnected with the press.

The "Marina" Outrage.

Survivors' Stories.

LONDON, November 2.

The survivors from the "Marina," which was sunk off the Irish Coast on Saturday afternoon, confirm the report that she was torpedoed without warning amidships twice in quick succession. An explosion killed two stokers. The steamer floated for twenty minutes, and then split and sank. Three boats got away, but the fourth was smashed. The wireless was useless as the accumulators were broken. The Captain was the last to leave the ship. He jumped overboard after the Chief Engineer. Both were drowned, also all the other officers. The survivors had a terrible experience in boats in a rough sea and cold and stormy weather until they were picked up in the morning.

France.

IMPORTANT FRENCH GAINS.

Enemy Trenches Taken.

Further Details of Verdun Booty.

LONDON, November 2.

PARIS.—A communique says:—North of the Somme we made important gains during the day. Following up our night successes northeast of Les Boeufs, we captured, after a rapid action, two new enemy trenches taking 125 prisoners. Another attack southeast of Saillies captured

a strong trench system on the western fringe of St. Pierre Vaast Wood, with fifty prisoners. It is confirmed that the German attack on Saillies in the morning was a great effort to eject us from the village. The enemy's defeat was complete and most sanguinary, judging by the number of bodies on the battlefield.

On the Verdun front the artillery duel was very violent in the Douaumont sector. We have taken on the Verdun front since October 24th a total of 6,011 unwounded prisoners, including 138 officers. The material captured on October 24th alone so far as has been counted, was fifteen guns including five heavy ones, fifty-one trench guns, 144 machine guns, two wireless installations, numerous rifles, bombs, shells etc. The day was quiet on the rest of the front. Two German aeroplanes were brought down in fights in the air on the Somme yesterday.

Somme Operations Reviewed.

Sir Douglas Haig's Summary.

Importance of British Gains.

LONDON, November 2.

General Sir Douglas Haig in a summary of the operations says:—There has been heavy rain almost daily since October 13th. The chalk soil of the uplands between the rivers Ancre and Somme is a wilderness of mud. Nevertheless, we advance our front towards But and Warlencourt and in the neighbourhood of Guedecourt and Les Boeufs.

A captured German order dated October 20th emphasises the necessity of recapturing the Schwaben redoubt which is a pivot position, "because" the order says "it is an extremely important point."

The enemy between September 30th and October 20th delivered eleven counter-attacks in the neighbourhood of Schwaben Redoubt, but they were always repulsed with heavy losses. His counter-attack against Schwaben Redoubt on October 21st, was opportune for us. We replied by taking the whole of Regina and Shuff Redoubts with eleven hundred prisoners.

The Canadians and new army who were engaged deserve great credit for this signal and economical victory.

The prisoners taken during the fortnight bring a total on the Somme up to 31,132.

Nothing to Report on the British Front.

LONDON, November 1.

British Communique says:—Heavy rain fell. There is nothing to report.

German Admission of Evacuation.

LONDON, November 2.

German official announcement says:—Finding Fort Vaux untenable owing to French bombardment, we evacuated it and blew it up.

French Advance.

Five Enemy Aeroplanes Brought Down.

Paris Communique says: In spite of persistent bad weather, we followed up the advantage gained in the night between Les Boeufs and Saillies-Saillies. We consolidated the ground won, carried several points d'appui and cleared out several machinegun emplacements. During these operations we took 186 prisoners, including eight officers making a total of 536 captured in this sector since yesterday. Night was relatively calm on the right of the Meuse and nothing of importance occurred elsewhere. Three enemy aeroplanes were brought down on the Somme, one at Verdun and one in Alsace. French air squadrons attacked with machineguns an infantry column at Azannes and trains at Condins and Mangiennes.

The Crisis of the Somme Battle.

LONDON, November 2.

The German Press is again asserting that the crisis of the Somme battle has passed the Germans being now equally well supplied with guns and munitions. Major Morant, however, is quite frank about what he calls the success of the great French attack at Verdun. "This," he said, "is a sign that the unity of will existing between the French officers and men is still strong. We must break it before we can convince the enemy that he must not too long delay the conclusion of peace."

ITALY.

Air and Artillery Activity.

Good Work by Italian Aviators.

LONDON, November 2.

An Italian semi-official statement says:—Fine weather on the 31st October enabled a resumption of artillery and aeroplane activity. The Austrian second line east of Gorizia and on the Carso was heavily bombarded. Italian aeroplanes mastered those of the enemy, driving

TELEGRAMS.

them off in numerous fights and destroying two. More-over fourteen Italian battle planes dropped two and half tons of explosives on railway centres in the Austrian rear. Escorting chaser planes had numerous fights and drove off the enemy machines.

Assistance for Poland.

Response to Pope's Appeal.

LONDON, November 2.

ROME.—The Pope's appeal to the Catholic Bishops of the world for assistance for Poland has brought four million francs to the Vatican. The money will be sent to the Polish committee in Switzerland.

ROUMANIA.

Removal of the Forces from the Western Front to Transylvania.

LONDON, November 2.

Bukharest correspondent of "Il Messaggero" has definitely ascertained that several divisions recently on Western front are fighting in Transylvania.

General Sakharoff Commands Dobrudja.

LONDON, November 2.

BUKHAREST.—General Sakharoff, Commanding in Galicia, has arrived here and will command in Dobrudja.

Greece.

Greece and the Entente.

National Government's Proclamation.

LONDON, November 2.

SALONIKA.—M. Venezelos's Government has issued a communique opining that the Athens Government will not loyally carry out demands of the Entente and alleging that regiments which have been left in Thessaly on the pretext of maintaining order will form new centres of new concentrations. The communique hopes that the Allies will not be duped, but will use every precaution and says that the Venezelos Government is financially able to carry out all enterprises and will form a well equipped army.

The King's Last Chance.

The Anti-Bulgarian Movement.

M. Venezelos stated, in an interview, that the torpedoing of the "Angeliki" by a German submarine constituted King Constantine's last chance of restoring national unity by assuming the direction of the anti-Bulgarian movement. If the King persisted in his disastrous anti-national policy, the abyss separating him from the great part of the people would become unbridgeable.

Further Serbian Success.

LONDON, November 2.

French official message from Salonika says:—The Serbians repulsed the Bulgarian counter-attacks in the region of Cerna and progressed well in spite of lively resistance by the enemy who sustained appreciable losses and left prisoners.

The Anti-Bulgar Movement.

ALLAHABAD, November 2.

LONDON, November 1st. The news paper state that the Entente Ministers have arranged with King Constantine that soldiers and civilians taking part in the Anti-Bulgar movement shall not be punished. Officers will probably resign their commissions thus following the precedent of the fight for northern Epirus while the Albanian boundary was under discussion.—("Pioneer Special Cable").

Pro-German Tactics.

The "Patrie" is publishing confidential documents showing that the Skerloudis Gouvaris Governments were resolved to serve the German-Bulgar cause at all costs. Orders were given to garrisons not to resist foreign occupation of forts in Eastern Macedonia. But those orders were cancelled when it was thought the French might occupy them and restored when the Bulgars arrived.

Australia.

Important Wolfram Discovery in Australia.

LONDON, November 2.

A telegram to the "Times" from Sydney states that eight square miles of wolfram bearing area have been found at Hatches Creek in the northern territory.

Resignations Accepted.

LONDON, November 2.

Resignations of Ministers Higgs Gardiner and Russell have been accepted.

United States.

Further Details About "Deutschland".

WASHINGTON, November 2.

The "Deutschland" carried 750 tons of dye-stuffs, medicines and chemicals. Captain Koenig stated that he took the course north of the Orkneys, and was submerged for no more than 100 miles. He did not know the fate of the "Bremen," which sailed on the 24th September with two months' supplies.

TELEGRAMS.

Germany.

The End of the War.

General Hindenburg's Remarks.

LAHORE, November 2.
LONDON, November 1st:—General Hindenburg interviewed by the "Neue Freie Presse" declined to foretell the end of the war. Decisive battles, he said, in 1917 were possible; but in any case Germany would continue to a decision. He belittled the Allies' advance on the Somme and asserted that the British were forcing the French to destroy themselves. The Russian infantry had not improved, but their artillery was more effective. The Russians at one period had more ammunition. Their supplies were now diminished. The interview contains no prediction of a victorious German offensive.

Disappointment to the Germans.

The Exchange Telegram Company's Amsterdam correspondent says: General Hindenburg's remarks have disappointed the Germans.

"Deutschland's" Second Journey.

Arrival in U. S. A.

LONDON, November 2.
A telegram from New London, Connecticut, says the submarine "Deutschland" has arrived there.

Submarine U. 53 Returns.

LONDON, November 2.
An official Berlin message received in Amsterdam says: Submarine U. 53 has returned safely.

Simla.

War cable to the Viceroy.

SIMLA, November 2.
The following telegram dated the 31st October has been received by H. E. the Viceroy from the Secretary of State:—

Heavy rain continues to fall on the British front. No action of importance took place.

The French carried a system of trenches northwest of Sailly Sailles. The Germans multiplied their attacks south of the Somme against the positions between Blaches and La Maisonnette and in the last attempt penetrated into a part of the first line trenches north of La Maisonnette and into a farm. There was much artillery activity, but no infantry action took place in the Verdun region.

An Italian detachment carried an advanced enemy position in the Cordevole valley.

No important events occurred on the Russian front. Bad weather prevented all operations in the northern passes.

The Rumanians repulsed attacks in the Predeal region and advanced a little in the Torzburg Pass region.

Violent fighting continues in both the Serbian and French sectors on the Salonika front.

China.

Notorious Chinese Revolutionary Dead.

LONDON, November 2.
SHANGHAI.—The death is announced of the notorious revolutionary Huangh Sing, who was prominent in the conspiracy against Yuan-Shi Kai in 1913.

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

Simla.

Imperial Councillors' Memorandum.

An Important Dementi.

SIMLA, November 2.
In view of the erroneous impression likely to be created by the statements made in certain organs of the Press that the demands formulated in the memorandum submitted to H. E. the Viceroy by a number of elected members of the Imperial Legislative Council follow the lines of a Note or despatch on the same subject forwarded to the Secretary of State by Lord Hardinge, the Secretary of State authorizes the Government of India to say that no despatch of this character was sent by Lord Hardinge's Government and that these demands do not correspond with the views expressed by him privately by note or otherwise to the Secretary of State.

Calcutta.

Political Suspects in Bengal.

CALCUTTA, November 2.
On late the C. I. D. Police have been busy in dealing with political suspects. A large number of houses in Calcutta, Dacca, Tippera, Barisal, Mymensing, Noakhali and other eastern districts have been searched. The police arrested several young men most of whom are students of respectable parentage and some of them had been interned.

Bombay.

Mr Jinnah's Election Enquiry Ends.

POONA, November 2.
For the address by the Hon'ble Mr. Jinnah which on the greater part of yesterday and to-day and the Mr. Binning, which covered several hours, the

TELEGRAMS.

hearing of the inquiry into the allegations of bribery in connection with Mr. Jinnah's election to the Imperial Council concluded to-day. Mr. Percival, District Judge, who held the inquiry will now send his report to the Government of India through the Bombay Government.

Bombay Share Market.

BOMBAY, November 2.
The market in cotton mill shares kept steady to-day with only a limited business passing. Crescents were steady at Rs. 195, and Currimbhoyas at Rs. 320. Fazulbhoyas were steady at Rs. 615, and Pearls at Rs. 430. Davids advanced to Rs. 352½ and Standards were firm at Rs. 1,450. Kohinoors were steady at Rs. 700, and Madhowjis at Rs. 1,570. Swadeshis were steady at Rs. 1,675. Indore Malwas were quoted at Rs. 415. Phoenix was steady at Rs. 200. Bank shares were steady, the Bank of Bombay being at Rs. 1,518 and the Bank of India at Rs. 81. In miscellaneous shares Bombay Burmahs were steady at Rs. 1,050. Tata Iron and Steel ordinary were at Rs. 320 and deferred advanced to Rs. 1,210. Tramways were steady at Rs. 347½, 3½ per cent Government paper was quoted at Rs. 76, 4 per cent Terminals loan at Rs. 79½, 4 per cent Conversion loan ex-Warrant at Rs. 91 and Warrant at Rs. 10.

The Bombay Bank rate remains unchanged.

Mail Steamer.

BOMBAY, November 3.
The P and O Steamer "Kaiser-i-Hind" with outward mails of the 20th ultimo is expected to arrive in Bombay at 5 A. M. Tuesday next.

PUNJAB.

Constitutional Reforms.

The Punjab Congress Committee and the Indian Association, Lahore, are addressing the Hon'ble Sardar Sunder Singh Majithia asking him why he declined to join his elected colleagues on the Imperial Legislative Council in submitting the memorandum and whether he would at all support the reforms mentioned in that memorandum.

MADRAS.

Order of the Central Provinces and Behar.

Press Opinion.

LAHORE, November 2.
Comment on the Central Provinces and Behar order prohibiting entry or residence within their respective areas of Mrs. Besant.

The Tribune:—

One is simply surprised that such action should have been considered called for at all in the face of the strong and united protest recorded against a similar action of the Bombay Government at the Bombay Provincial Conference by men like Mr. M. K. Gandhi, the Hon'ble Mr. Srinivas Sastry and others. It sounds odd, to say the least, that the significance of such a protest should have been lost on any of the Provincial Governments so completely as to prevent it from taking into consideration peoples view that such action against a lady of Mrs. Besant's undoubted loyalty is wholly uncalled for.

The "Punjabee":—

There will presumably be the same protest against this action as against that of the Bombay Government until some other Local Government considers it wise to repeat the same action. If it is desired to confine Mrs. Besant to the Presidency of Madras there are sure y other methods of attaining the end. We cannot help thinking that the Bureaucracy is aggravating its original blunder.

The "Bengalee":—

It seems that Mrs. Besant was about to proceed to Behar and the order will prevent her from carrying out that intention. Is it really believed by these Governments that Mrs. Besant is a dangerous person? We think it is enough that the Madras Government has brought her papers under the Press Act.

The "Amrita Bazar Patrika":—

Whose may be the next turn of course Mrs. Besant must on no account be allowed to attend the Congress at Lucknow; for if she goes there who knows that the Indian bureaucracy may not then be blown away! So the United Provinces Government must remain prepared to warn Mrs. Besant. There is, however, a shorter way and a better one to accomplish this object. If the Government of Behar and Orissa issue a similar order of prohibition it will kill several birds with one stone. She will not be able to come to Bengal without passing through Orissa and will thus be prevented from going up to the United Provinces and the Punjab and compelled to shut herself up in Madras. She may next be interned in a Madras village on an allowance of Rs. 25 per month to pass her last days as best as she can.

Plague in Palghat.

PALGHAT, November 2.
Plague is on the increase and up to now 9 attacks and 7 deaths have been reported. The Gundy Institute reported that spleen smears taken from the corpse of the first victim Andi contained no plague bacilli, but serum taken from consequent persons affected is certified to contain plague germs. The five indigenous cases that proved fatal on Sunday last are taken as pneumonic plague and since then two cases are lingering. One of these is the Municipal Sanitary peon who attended on duty disposing of the corpses. He is down with high fever and according to the testimony of the authorities he is developing bubos. The first infected area Kamelathara is strictly kept under observation, the contacts being segregated and a cordon is placed on duty to prevent ingress and exit. The authorities are doing every thing in their power to keep the disease from

TELEGRAMS.

spreading especially in view of the approaching car festival at Kalpatti to which the attendance of pilgrims from infected areas has been prohibited by Government in a Gazette notification.

Arrival of Wounded Soldiers

From Mesopotamia.

OLAVAKKOT, October 2.
During the small hours of this morning an ambulance train conveying the first batch of about 150 wounded soldiers returning from Mesopotamia passed through Olavakkot junction on their way to Cannanore where the old Military barracks have been repaired, renovated and fitted up for a comfortable convalescent depot.

BRIEF TELEGRAMS.

The public offices, schools and colleges remain closed to-day on account of the "fete des morts" or "All-Souls'-Day."

The Additional Magistrate of Dacca has convicted Ambika Dyal Singh, Cashier of Messrs. Jarding Skinner and Co., of defalcating about Rs. 10,000 and sentenced him to two years rigorous imprisonment.

Latest Telegrams.

LONDON, November 2.
Crowded meeting in city to-day enthusiastically passed a resolution demanding more vigorous naval policy and calling for a declaration by Government that peace terms would include replacement by Germany of Allied vessels which had been sunk.

Norwegian steamers "Delta" and "Tromp" have been sunk, also a trawler. British steamer "Brierly-Hill" is reported sunk.

Serbian Communiqué says:—We repulsed attack at Budimirci and advanced and captured trenches on the right bank of Cernaeka. The French now hold Gardilovo.

AMSTERDAM—General Stein, new German War Minister, in a statement to Reichstag said:—"Kaiser has ordered me hither from Somme battle field, where I learned much. Enemy, especially British, are ever introducing new and more serious expedients in fighting in order quickly to attain their aims. All letters of Englishmen breathe determination to bear everything in national interests. Therefore it behoves us to endeavour to surpass enemy in their efforts."

సమకాలి కాభిప్రాయములు

(—○—)

పోలీసువారి చిత్రహింస

కలకత్తాలో నీ మధ్య నొక క్షిమనలు నేరస్తుడు కొద్ది వారితో నిరపరాధిగా నెన్న బడియు బయటికి పో నేరడయ్యెను. కొద్దిదాటగానే వానిని మరియొక ఛార్జీ క్రింద పట్టుకొనవలసి యున్నది. క్రిందటి మారుపోలీసువారు వానినంత బాధింప కుండిన నేడు వారికంత దడసి బయటికి పోవనని ఖండితముగ జెప్పగలుగును! ఈ సంగతి వినినంతనే పోలీసువారు పెట్టు హింసలంత బాధకరములుగ ముందుకు నిశ్చయము యను సంత యమును గలిగించుచున్నది... పోలీసువారి నేకవిధముల నభి వృద్ధిలోనికి వచ్చియు నింక నిట్టి ప్రకారవేతల నేలవిడువరొ తెలియకున్నది. నేరస్తునిగా బట్టుకొనిన వాని నోటనే వానికి వ్యతిరేకముగ బల్కించి వానిపై నారోపించిన నేరమును స్థిర పరచుటకై యుండనోవు. కాని ఇందువలన వారి కేమి లాభము గలుగుచున్నది..... దురమున కుగ్రామములలో జరిగిన నంత విస్మయము లేకుండవచ్చును. కాని పెద్ద పెద్ద పట్టణములలో పోలీసు అధికారు లుండుచోటనే, జనుల నేకు లుండచోటనే నిందాపరుల నిటుల చిత్రహింసలూ లాసర్వి వారి నేరముల బలవంతముగా నొప్పించు సాధన మెటుల నిరంతర మభ్యసించబడుచున్నదో తెలసికొన నేరకున్నాము. ... ఈబాధల తొలగించుటకుగా నొక పోలీసు స్త్రీ నుని నియ మించి పోలీసువారి యాధీనములో నుండు వారి కెట్టి జెబ్బలును బాధలును గలుగకుండునటు లవ్వడవచ్చును పరిశీలించుచుండిన బాగుగా నుండునని తోచెడిని. "కోలాతు గోల్లొప్పిల్లునూగును." సంక్రామ దావాన లాహుతి.

ఈ మహాసంక్రామమున యూరపుఖండమున పనిచేయ గలిగిన వారలలో నొక కోటిమంది వైసికులు మరణించి రని సాధారణపు తెక్కలబట్టి కన్పించుచున్నది. కనుచూపు మేర శతములు పును పెంటలై బడియుండుటను చిత్రలేఖ కారులు ప్రదర్శింతురు. ఇది భావప్రపంచమున కిండుక సహాయ మొన రించుచున్నది... ఇందు మనము గమనింపవలయు ముఖ్యంశ మేమన ఈ చనిపోయినవారి రందరను యువకులే. 30 ఏండ్ల లోపలి జన్మములు! దీనివలన దేశమున నెంత ఫలకరత క్షి నశించి నదియు విస్మయనీయము!—నేమనుపత్రిక.

వికటభారతి తమ్ముడు

(౧)

నేను చెప్పేదొకటి-చేనేదొకటి - నాకు వాక్యారత్న మొక్క-కార్య శూరత్వము తక్కువ-దైత్యము శూన్యము- అదైత్యము అమితం-స్వాతంత్ర్యము స్వల్పము-ఆంధ్రరాష్ట్రము నాకు అమోఘ-ఇదివరకే బాగా తద్విషయము లెల్లించినాను-బాగా పరిశీలన చేశాను. దైనికప్రతికలు-వార ప్రతికలు- బాగా చూస్తున్నాను-నాకు స్నేహితులు-దివాన్ బహద్దరులు, రావుబహద్దరులు- మునిసిపల్ మేయరులు, హాసర బల్లు-వారందరికి ఇది పెద్ద పులిగా యున్నది-ఆ తీర్మానము వచ్చేసరికి అయ్యవము లాదవు-నాకాంధ్రరాష్ట్రము రావలెనని యే యున్నది-నా యంతరాత్మ నన్ను ప్రేరేపించుచున్నది-గడచిన నాలుగు వత్సరములనుండి తీవ్ర వాదప్రతివాదములు జరుగుచుండగా సావధానముగా విన్నాను-ఈ భ య వా ద ములు చెవిబట్టె విన్నాను-నా దృష్టికి న్యాయ మని దోచిన దానిని చెప్పటకు సాహసము లేదు- నేను రాష్ట్రమును గూర్చి విమర్శన విపులముగా చేస్తాను-నా వాక్యారత్నము గంభీరముగా యుంటుంది. పట్టుమని నా అభిప్రాయము ఇచ్చుటకు నాకు సమర్థతలేదు. నా గొప్ప స్నేహితులు ఒప్పుకొను. అదిగాక గవర్నమెంటువారు ఏమంటారో యని భయము-అందుచేత మాత్రాభావముగా వెల్లుటయే మంచిది. ఆపద్ధతియే సధలలో అవలంబించుచున్నాను. రాష్ట్రము ఆవశ్యకమని గ్రహించినాను- గ్రహించినదానిని పూర్వముగా వెలిమిచుటకు నాకుజంతు- ఇది నా దైత్యమునకు కొంచెము ఆటంకము- నా యభిప్రాయముల కనేకులు వేచియున్నారు. నే నెప్పుడు నాయభిప్రాయమును స్వయముగా యివ్వను- ఇదికాదు- అదిఅవును అనిచెప్పను. ప్రపంచములో జరిగేది ఏకరు పెట్టుతాను-ఇది నాపద్ధతి-నేను ఆంధ్రుడును - ఆంధ్రవేదములో ఉన్నాను. ప్రజోపయోగము లగు సభలలో గూడ ఆంధ్రమే మాట్లాడుతాను-అగ్రము చేసికొంటే చేసికొండి-లేకుంటే మానుకొండి-నన్ను గౌరవించేవారే గౌరవిస్తారు-ఇదియే నా విరండవాదము-నేననేకసభలకధ్యక్షతవహించినాను-అందరికి ఆశాభంగము గావించినాను-నన్ను ఆంధ్రులే తాలాకాబోర్డు నైసిడెంటుగా నెన్నుకొన్నారు. వారివలననే వివాన్ బహద్దర్ రావుబహద్దర్ బిరుదులు వచ్చాయి-కుదకు ఆనరబిల్ మెంబరు అయినాను-గడచినదంతయు నుచిహితీయినాను-నేను మునిగినదే గంగ- నేను వలచినదే రంధ్ర.

మండలసభలు జరుగుచున్నవి - తెలుగు దేశమునకు 11 మండలములు - ఆయా మండలములలోనివారంతా, గొప్ప వారు, భవిష్యుత్, జమీందారులు, అంతా సమావేశమవుతున్నారు - గంభీరోపన్యాసము లెరిగి పోవుచున్నవి - ఉపమా, కాశీలకు లోటులేదు - వివసంపుగా వాక్యారత్నము జూపుచున్నారు - జాతీయకళాశాలను పోషించాలని అంతా తీర్మానిస్తున్నారు - ప్రతిఫలము ఏమిటో తెలియుటలేదు - ఎండవక వాననక - ఆ మానుమంతరావు పట్టాభిషిక్తారాజయ్యగారు లిరువురు - దేశసంచారము చేస్తున్నారు - కొద్దోగొప్ప ప్రతిఫలము కనిపించుచున్నది - అది చాలదు - చేయవలసినపని వేరేయున్నది - ప్రతిమండలము వారు ఒకసంచార కార్యదర్శిని జాతీయకళాశాలకు సామ్యుప్రోగుచేయుటకు నియమించండి. అతను ప్రతిగ్రామము తిరిగి ప్రజలకు బోధనేసి భవము సంపాదించును. అట్లు సంపాదించిన భవములో అతని జీతము పోగా మిగిలిన కళాశాల కివ్వవచ్చును. వత్సరమునకు మండలముమీద ఖర్చుపొను 2,3 వేలు రాబడి రాగలదు. అట్లు ఆంధ్రదేశము అంతయు సాగునకు అధరుము 15 వేలు వచ్చును. ఇది కష్టముకాదు. మండల సంఘమువారు దలచిన సునాయాసముగా పని నెరవేరును. జాతీయ కళాశాల చిరస్థాయి అగును. ఈ తీర్మానమును గూర్చి మండలసభలవారు బాగుగా నాలోచించండి - నూతనమార్గము త్రొక్కండి - కళాశాల తరఫున ప్రతిమండలమునకు సంచారమొనర్చి - కళప్రముల పంచి పెట్టి - గ్రామస్థులకు బోధనేసి చందాల నేర్పరచవలయును. ఇది కార్యశూరత్వము జూపువిషయము - ఎంతబాగుగా నెరవేర్చిన సంతృప్తియు - అప్పుడే మనము కార్యశూరులమని చెప్పుకొనుటకు గర్వపడుటకు సమయం బగును - అప్పుడే మన యుద్యమము ఫలించును - కళాశాలనుగూర్చి నల్లెలు వ్యాపింపవలయునన్న యింతకన్న వేరుసాధనము లేదు.

అర్చకుల ఆందోళనమునకు హద్దాలేమా పద్దాలేదు- ఇంతవట్టుకు దెచ్చాను బందరుబాబు - పాతదేవాలయాలు బైటపడ్డాయి - స్త్రీదర్శకు - కోర్టులకు చేరినాండా పనిగలిగింది- అర్చకులమీదేనా హంకారము అని కొందరంటున్నారు- దేవాలయాలు, బాగుపడతాయి - దేవుని భవము సద్వినియోగమునకు సరిపోతుంది - ప్రతి గ్రామములో - ప్రతి పల్లెలో- ప్రతి కుటుంబములూ - ప్రతిమనుష్యుడూ - దేవాలయముల తీర్పులను గూర్చి చెవియొగ్గి వింటున్నాడు - బందరుబాబు కని పెట్టినది ఒకేప్లాను - పట్టుబట్టాడు - పులిపట్టు - ఆంధ్రులందఱు అపరిమిత ఆనందములో ఉన్నారు.

శ్రీకృష్ణపాఠశాల, తృతీయ వార్షిక తోత్సవము:- అంగలూరు గ్రామమున, 20-10-1913 తేదీని పునఃజనులచే నొక యిన్ కంప్లీటు నెకండరీస్కూలు 16 మంది బాలురతోడను 1 ఉపాధ్యాయునితోడను స్థాపించబడియె. దానికి "శ్రీకృష్ణపాఠశాల" యను నామధేయం బిడిరి. పాఠశాల కృష్ణపక్షపు చందురుని మాడ్చిది నది నాభివృద్ధియై తనరాయచండెను. 1914 సంవత్సరములో 3వ విద్యార్థులను 1915 సం. లో 2 విద్యార్థులను 1916 సం. లో 3 విద్యార్థులను బందరు బెజవాడ హైస్కూల్ లో 5 ఫారంలో ప్రవేశించిరి. ఈ సంవత్సరము కుమారు 50 మంది బాలురతోడను 3 రు ఉపాధ్యాయులతోడను విరాజిల్లుచున్నది. ఈ పాఠశాల తృతీయ వార్షిక తోత్సవ మీ నెల 29 వ తేదీని శ్రీయుత జి. పుండరీకాచార్యగారి యాజమాన్యము క్రింద వైప్రప్రార్థన ప్రహార్య పాసన జాతీయ గీతములతో నొక సభ జరుపబడియె. కుమారు 300 మంది సభికులు సభ నలంకరించిరి. అగ్రానాధిపతి గారి ప్రారంభోపన్యాస మైనపిదప పాఠశాల కార్యనివేదనను కార్యదర్శిగారు చదివిరి. పదవడి. పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు పాఠశాలాభివృద్ధిని గూర్చి విపులముగా సభికులకు నివేదించిరి. పిమ్మట విద్యార్థులు హృదయరంజకమును, హాస్యరంజక భూయిష్టము నైన వేలంపాట, నాగకళ డాక్టరు మొదలగు విషయములను ప్రదర్శించిరి. తరువాత కాలముయొక్క విలువ, లంచములు వాటిని మాన్పునిధములు, చిర్రుకుద్ది, పల్లెటూళ్ళనుష్టితి మొదలగు విషయములను గూర్చి విద్యార్థులు చక్కగా నుపన్యసించిరి. పిమ్మట జూలయన్ నీజరు అను ఇంగ్లీషునాటకమును విద్యార్థులు ముచ్చటగా ప్రదర్శించిరి. అగ్రానాధిపతిగారి యుపన్యాసములతోడను వందనములతోడను, జయజయ ధ్యానములతోడను సభ ముగించిరి. అని వీరపనేని శేషాద్రిగారు వ్రాయుచున్నారు.

పోస్టాఫీసుకష్టము. పురుషోత్తమపల్లి కృష్ణాజ్ఞా:- మా గ్రామమునకు తరచుగా, వార్తాపత్రికలు, బంబులు, ఉత్తరములు, మొదలయినవనేకములు వచ్చుచుండుటవాడుక. మా గ్రామము నిడదవోలుపోస్టులో జేరిన గ్రామము. మా గ్రామమునకు పోస్టుజవాను వారమున కొకటిరెండు పర్యాయములు వచ్చు నాచారము గలదు. మా గ్రామముకు రెండు మాడు ఆంధ్రాంగ్లేయ దైనికపత్రికలును, అయిదారు ఆంధ్రవాద పత్రికలును వచ్చును. కాని, సదరు పత్రిక లన్నియు కళాలమునకు అనగా ప్రతిదినమును మాకు అందినచో చాగుగ నుండెడిదియే; కాని అట్లు జరుగుట లేదు. పత్రికాధిపతులు పత్రికను కళాలమునకు పంపినను మాకుమాత్రము వారమున కొక పర్యాయము మాత్రమే చేరుచున్నది. పదిపండ్లెండు పత్రిక లొకేసారి వచ్చును. అట్లు అనుదినమును మాకు కేరకుండుటకు శాగములు. (1) మా గ్రామములో ఆఫీసు లేకపోవుట, (2) బీటు జవాను వారమున కొక పర్యాయము లేక రెండుసారులు వచ్చుట, (3) నిడదవోలు కల ఆఫీసు మాకు దూరములో నుండుట. ఈనైకారణములనల్ల మేము దైనిక పత్రికలను దెప్పించుకొనిన బాధము లేకపోవుట తీటస్థించుచున్నది. మా గ్రామమునకు వార్తాపత్రికలు మాత్రమే గాదు; నిరివిగా మనీయూర్షు. ఉత్తరములు బంగీలు, ఇనుస్కూర్లు మొదలయినవి అన్నియు, తరచుగా వచ్చుచుండును. కావున దొరతనమువారు మా యందు దయ యొంచి మా గ్రామమున నొక పత్రికావహన కార్యస్థాన మొకటి నెలకొల్పి-మా గ్రామస్థుల కష్టముల పానదోలెదరు. గాక లేదా, ఆఫీసును ప్రత్యేకముగా మా గ్రామమున నెలకొల్పిన, నష్టము వచ్చునని దొరతనమువారికి తోచినచో బీటు జవాను ప్రతిదినమును, మా గ్రామమునకు వచ్చునట్లు ఏర్పాటు చేయ ప్రార్థితులు. - ఒక విలేఖరుడు.

కృష్ణ దేవరాయకాలపు ఆంధ్రవాక్యాయస్థితి నెఱింగించు చారిత్రకభాగము వెల రు. 1-2-0 పనిప్రతులకు 1 ప్రతి యానాం. గ్రంథ వికేతలకు మంచి కమీషను ఇవ్వబడును. ఇండియా ఇంక్ డివిజను ముద్రాధికారులచేతను ప్రాచ్యుతేయ భాషాపండితులచేతను గొనియాడబడినది. ఎస్ వంతులు నెం. 22 య. ఆచార్యులకో విధి, మద్రాసు.

ఆంధ్ర సర్వోత్కృతాల-విద్యా ప్రవృత్తి. ఇది శ్రీయుత కట్టమంచి రాయలింగారెడ్డి గారిచే వ్రాయబడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజీ ప్రత్యేకము. ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, 7, తంబు శెట్టివిధి, మద్రాసు.

573 ఆధునిక కవిజీవితములు శ్రీరాజా భుజంగరాయకృతము. ఆంధ్రవాణి కియ్యదిపుట్టి నిల్లు. ఇందు 250 ఘనకవి పండితోత్తముల రచనా ముద్రమయును, వారి జీవితములును గలవు. 500 పుటలు వెల రు 1-8-0. భారతి పేర హవుస్, ఏలూరు.

వికటాపాలిప్రశంస ఇది వెన్నెలకంటి అప్పారాయ విరచితము. వెల 0-4-0 పోస్టేజీ అధికము. ఆంధ్రపత్రికా ముద్రణాలయము, 6 తంబు శెట్టివిధి, మద్రాసు.

యం. టి. బులప్ప అండు బదర్సు. పుష్ప పరిక్షకులు, విత్తనముల వర్తకులు మొక్కలు, కూరగాయల సప్లయదారులు. 588 బెంగుళూరు సిటీ.

శ్రీ శేషులైన గోపాలకృష్ణ గోఖలేగారి చక్కని రంగుల చిత్రపటము ప్రతి 1-కి వెల 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0 వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము. ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, పోస్టుబాక్సు 212, మద్రాసు. 557

Magic Cure! Marvellous effect!!
Bathing Oil Price Rs. 0-8-0
Iron tonic pills - 1 bottle of 48 pills 2-0-0
Anti Malarial Drops Price 6 Doses 0-8-0
Discriptive Catalogue free on application
ALLBUTT & Co.,
491 CHEMISTS BROADWAY MADRAS.

Approved by Text Book Committee
కథలపుస్తకములు:- 1. నరసృతి (2) సులోచన
(3) కానల్య వెల రు. 0-4-0 చేహోగ్యమును, ధాతు పుష్టియు నొసంగు టానిక్ మాత్రలు 48 కి రు. 1-0-0.
523 "విద్యానిధి", 87 నామస్వామివిధి, మద్రాసు.

శారదాంబ ఇది శ్రీధర్మబోధిని యను నాటకము. సంఘమరాచారి సంస్కరణమునకుమార్గ మిందు జూపబడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజీనెట్టు. ఆంధ్రపత్రిక ప్రస్, 7, తంబు శెట్టివిధి, మద్రాసు.

మోటారు బస్సు
హైదరాబాదు యిలా కాకని తయారుచేయబడిన దాని మాదిరి 25 మనుష్యులకు సరిపడునట్టియు 1 1/2 టన్ను బరువును మోనుగలిగినట్టియు; ఇండియాదేశపు శీతోష్ణ నితికిని రోడ్లనైన చవుటకును అనుకూలముగ నుండునట్లు రేడియేటరు మొదలగు మాతనసౌకర్యములు గలిగినట్టియు, కాంటి నెంటుక్ మోటారు కారు ఇపుడు క్రయమునకు సిద్ధముగ నున్నది. మతీయు 30, 25 మనుష్యులకు తగిన రిపల్టరుకారులకు కూడ రెండు కలవు.
The South Indian Motor Co.,
"WELCLOSE,"
PETERS' ROAD, ROYAPET.
(584)

536 సర్వవృత్తిక విష సంజీవిని.
నూరు (100) చూపాయలు బహుమతి.
ఏదొచ్చు వచ్చువారు ! నవ్వుచూ బోదురు !!

తేలు కొంఠిపోటు వలన, మంట
పోట్లకు తగిన పరిహారమును బొంద
లేక మిగులకష్టపడువారలకై మేమి
యావధమును గనిపెట్టితిమి. కుట్టిన
చోట నీమందును డైరెక్టుగా ప్ర
కారముపయోగించిన ఒకటిరెండు
నిమిషములలో మంటలు పోట్లుపో
వును. ఈయావధమునందు గుణము
లేదని ఋజువు చేయు వారలు
మా యావధమును మాకు తిరుగపంపి తమకు నెలకైన
మొత్తమును రాబట్టుకొనుటయేగాక (100) నూరుపాపాయల
బహుమతి నందుటకును నర్హులగుదురు.
కెల 2 సీసాలు గల ప్యాకెట్టు 1-కి 8 అ. పోస్టేజీ 6 అణాలు
ఒకటేతడవ (2) ప్యాకెట్టు తెప్పించుకొన్న పోస్టేజీ ఉచితము
1 డజన్ ప్యాకెట్టులకు పోస్టేజీతో రూ 5-0-0
1 డజన్ ప్యాకెట్టు కొన్నవారికి (1-8-0) వెలగల
ఛాక్ సలర్ ఫౌంటెన్ పేనా ఇనాము.
స్వాంపిత్ కొనువారు ఆరిజా స్టాంపు పంపవలెను.
టి. సీతారామ మొదలియారు.
8. కందప్ప మొదలిపిడి, తిరువల్లిక్కేడి, మదరాసు.

అమృతాంజనము

చక్కని డబ్బితో నహా సీసా 1-కి వెల 0-8-0

తలనొప్పలమాన్యును వాయువుపోట్ల పోగొట్టును
పార్శ్వపునొప్పల బారదోలును. పోట్లపోగొట్టును
అమృతాంజనం డిపో. } 109, ఫ్రేరికోడ్డు, బొంబాయి
1, తంబునెట్టి వీడి, మద్రాసు.

చిన్న పురుగులు

124

వెద్ద వెద్ద బట్టతలను జేయును.

చుండు, బోడి యగుట, వెండుకలూడుట,
పుర్రెవై జల, అన్నియు చుండుపురుగుల వలన
గలుగును.

పాతకులాగా! ఈ పురుగువలె కేయింబవళ్లు,
విధి విరామములేక మీరు పనిచేసినచో
మీ మీగ్గువాములలోని నేల కొట్టెల్లు
బంగారుతో నింపబడియుండును.
తీరికలేక పనిజేయుచుండు ఈచుండు
పురుగునకు, అతివ్యాధికయి పేరొందిన
తెనెటిగ నహాకారిగా నుండెదగినబంటు.
చుండు ఆరంభమయిన వెంటనే నిరో
ధక నిర్బంధద్రవ్యముల నుపయోగింపక
పుపేక్షించిన అచిరకాలముననే బట్టతల
వారిలో సహధ్యాయి గావలసినవచ్చును.
కావున ఇట్టి పరమకత్తువును

“కామినియా నూనె”
సహాయమున సంహరింపుడు. చుండును బోగొట్టును...
వెండుకలను రాలివ్వను. పుర్రెచుండును బోగొట్టును.
తలకట్టుకు పరిమళ నుగంధద్రవ్యము.
ఈరిత్తిని, నకలు నూనెలను తయారు చేయువారి మోస
మున పడకుడు.
కెల బుడ్డి 1-కి రు. 1-0-0 వి. పి. రు. 0-4-0
,, 3-కి రు. 2-10-0 వి. పి. రు. 0-7-0
ఉచితము.

ఈ నుగుణముల ఋజువు పరచుటకయి, అర్థశాచితో
పంపుకొనువారికెల్ల ఒకసారి వాడుకొనుటకు సరిపోవునంత
నూనె గల సీసా ఉచితముగ బంపబడును.
సోలు ఏజెంట్లు:—
ఆంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్ అండు కెమికల్ కంపెని,
నెం 155, జుమ్మా మసీదువీధి, బొంబాయి.

బాధాపీడితులకు వరము: ఐనోడిక్ సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధిసారసపరిల్లా

అపరిశుభ్రపు రక్తమువలన జనించుబాధ్యములకు కిరీటుమంటి మందు. కురుపులకు, మచ్చలకు గండమాలలను
పుండ్లను, ప్రాతనొప్పలను అన్ని విధములవలన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి (28)

వనోపధిసారసపరిల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము, సహజమైనను మధ్యవచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను
పోగొట్టును. శరీరమునందలి పాదరసదోషములను, మలబద్ధకమును కారణంబంధమును నొప్పలను పోగొట్టి రక్తమును
శుభ్రపరచును. శరీరాశోగ్యమును గలుగ జేయును. 16 శోజాలవర కుండుటకు 4 టేస్పూలు బుడ్డిలలో అమృతమును.

ప్రాప్తిటరు:— పి. డి. సావంత్. 144. ఫననవాడి. నెం 2 బొంబాయి.
Proprietor P. D. SAVANT. Fanaswadi No. 144, No. 2, BOMBAY.

కల్యాణి - ప్రతితుండు

ఇది పేక్కియ ర్నను ఇంగ్లీషు మహాకవినాటకము ననుసరించి
తేట తెలుగున త్రీలకును బాలురకును తెలియనట్లురచింపఁ
బడినది. ఇతర భాషాకవుల రచనా చమత్కారములు, మన
తెనుగువారికి తెలుపవలయునని ప్రారంభించిన వానిలో నిది
మొదటిది. దీని కథాసంవిధానమును పాత్ర చమత్కారమును
రచమును అద్భుతములు. కల్యాణి అ 1. ప్రతితుండు

దైత్య కవచము

చునుజునకు గల పాపము గుణములలో దైత్యము
ప్రధానము. దైత్యులచేత ఆపదలయందు మనస్సు చలించ
కుండుట. చునుజుడు ధరింపఁదగిన యన్ని కవచములను అత్రు
తత్త్వములచే జేయింపఁదగినవి. ఈదైత్య మనెడి కవచమో
యత్రు తత్త్వములకు అధ్యేయము. ఈదైత్యమును ప్రతిపాదించుటకై
“అన్యత్రభిష్కాత్ గాంగేయాత్ అన్యత్రచ మానా
మతిః” అనెడి జి శ్లోకముండైన భీష్మునియొక్క చక్రీతము
వతి సులభి తైలిని తెలిపియున్నది. వెల 6 అణాలు.

ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండ్ కో,

285 ఆనందముద్రాలయము, మద్రాసు

రబ్బరుస్టాంపులు. “ రు 2
ఇత్తెల్లిలక్ష్మీనీలులు. “ 1
కన్యూరి “ తులం 30
గోహోజనం “ 6
పచ్చకర్పూరం “ 2
కుంకుమపువ్వు “ 1.4
నాలుయింగువ 12 “ 1
సుగంధవక్రపాడి రత్తి “ 1
వేలియక్ సింహం అండ్లు క్రస్
ఆదియప్పనాయునివీధి, మద్రాసు.

కుంకుమపువ్వు
స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు
మానద్రదొరకును. కొనువారు సూర్యమార్కును
గమనింపుడు. కరస్పాక్ డెన్సు మొదలగునవి
ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:—
ఎన్ నారాయణ అండు కంపెని,
(53) 21. హమ్మంవీధి, బొంబాయి.

అమృతాంజనము డిపోవారి దివ్యోషధములు.			
	రు.అ.		రు.అ.
దంతదాగ్ధము పండ్లుతోముటకు	... 0-2	తామర తైలము; తామర, తీటకు	... 0-4
జీర్ణసాహజము మాత్రలు అడిగ్గమునకు	... 1-4	కుమ్మకు తైలము డబ్బి 1-కి	... 0-4
దంతదాగ్ధము పండ్లుతోముటకు	... 0-8	సురత్తి గానకము సీసా 1-కి	... 1-0
వజ్రగుళికలు ధానుప్రక్షికి	... 1-0	కఫవారి శీతగట్టు దగ్గులకు	... 1-4
జ్వరహరి జ్వరములకు సీసా 1-కి	... 0-12	కఫవారిదాగ్ధము. దగ్గు, శిబ్బసములకు డబ్బి 1-కి	0-8
మూలకంకు తైలము డబ్బి 1-కి	... 0-12	వాయువుపోట్లకు మందు	... 1-0
తేలుచుండు తేలుకాటుకు సీసా 1-కి	... 0-8	గుండర్తితైలము, ముఖకాంతికి	... 0-8
తేలుచుండు తేలుకాటుకు సీసా 1-కి	... 0-8	పగుళ్లకు తైలము శీతపగుళ్లకు	... 0-6
తేలుచుండు తేలుకాటుకు సీసా 1-కి	... 0-4	కన్యకాలవారి చెవిపోటుకు	... 0-6
కల్యాణి మాత్రలు వాంఛితములకు	... 0-6	జులాలి మాత్రలు మలబద్ధమునకు	... 0-8
గట్టిక తైలము గట్టికలకు డబ్బి 1-కి	... 0-8	జంతువారిదాగ్ధ ఎముకలకు	... 0-8
చామర తైలము సీసా 1-కి	... 0-6	కుసుమార మాత్రలు, కుసుమదాగ్ధములకు	... 1-0
కెంకు తైలము సీసా 1-కి	... 0-4		